א׳ בטבת, תשמ״ו 13.12.85

פסח בן־אור, עסקים בחושך

אריה דרעי, ילד פלא

עלילות ה״נשר״

התזמורת המדליקה

בשער: עודד גרא,
הנסיך הקטן

רעיונות חדשים ב"רים"

השנה נגמרת וב"רים" נותרו מספר הזדמנויות ממלאי 85 ומעודפי ייצור, באיכות ובמחיר שרק תשלובת הריהוט הגדולה בישראל יכולה להציע לך. לבחירתך בתנאי מבצע: סלונים, חדרי ילדים, ארונות קיר, חדרי שינה, מטבחים ומזרונים.

ב"רים" אתה מקבל יותר. וזה אומר: 5 שנות אחריות, ייעוץ ותכנון חינם. נצל את מבצע סוף השנה ב"רים".

הזדרזו המלאי מוגבל

רק פעם בשנה יש הזדמנות כזאת

חיסול מלאי 85 ועודפי יצור

סלונים

את הסלון החדש שלך תמצא ב"רים" ל"רים" מבחר סלונים בעיצוב קלאסי בבדי ריפוד מרהיבים. במבצע סוף השנה יש לך הזדמנות לקנות את כל דגמי "רים" על בדי ריפוד מדגמי 85' היוצאים מקולקציית 85'.

- 19% הנחה

סלון "מילנו" כולל - ספה תלת-מושבית, דו-מושבית וכורסא
במקום ~~1,234,…~~ ש'
רק **997,734.- ש'**

סלון "פלמה" הכולל ספה תלת-מושבית, דו-מושבית וכורסא
במקום ~~1,451,294~~ ש'
רק **1,175,548.- ש'**

"שרונה" - ספה הנהפכת בן רגע למיטה
רק **381,147.- ש'**

המחירים במזומן כוללים מע"מ והרכבה
לא כוללים הובלה

ארונות קיר

תפוס טרמפ על ההזמנה האמריקאית

ותקבל **15% הנחה**
על מבחר ארונות קיר: סדרות הייצור הגדולות מאפשרות לנו להוזיל את מחירי הארונות ב-15%. המבחר הגדול ביותר בארץ נמצא ב"רים". יצוא רהיטי "רים" לארה"ב (בבתי הכל-בו הגדולים "בלומינגדייל", "מייסיס" ואחרים) כ-10 מיליון דולר.

עכשיו במבצע
ארון לונגדור קולוניאלי חום בז' המחיר לגודל 2.42×1.56 מ' 4 דלתות
במקום ~~686,010~~ ש'
רק **583,109.- ש'**

ארון לונגדור עמודים, רחב ומרהיב עין. המחיר לגודל 2.42 × 1.94 מ' 5 דלתות
במקום ~~799,821~~ ש'
רק **678,998.- ש'**

ארון פולדינג קולוניאלי אטום לאבק, עדין ואלגנטי עם שפע מקום לבגדים. המחיר לגודל 2.42 × 1.94 מ' 4 דלתות
במקום ~~792,724~~ ש'
רק **673,815 ש'**
(תוספת מחיר לגוון לבן).

ארונות קיר לפי מידה 15% הנחה.

חדרי הילדים החדשים

צבעים שילדים אוהבים בחדרי הילדים החדשים של "רים".

15% הנחה במבצע סוף השנה.

חדר הילדים מהווה עבור הילד את הסלון, חדר העבודה וחדר השינה. טובי המעצבים לקחו חלק בעיצוב הרהיטים כדי שיהיו פונקציונאליים ויפים יותר מכל חדר ילדים אחר. עיקר הדגש מושם בעולם של הצבעים. לאחר מחקרים ממושכים מציע "רים" חדרי ילדים בצבעי אדום, כחול, ורוד, צהוב, לבן ואפור.

מיטות ושידות

נותרו 85 מיטות בלבד מעודפי ייצור

"רים" מציעה לך חדרי שינה בעיצובים כפריים, מודרניים וקלאסיים.
במבצע סוף השנה,

50% הנחה
על מיטות ונקו מעודפי ייצור בעיצוב כפרי מיוחד.

המחיר למיטה במקום ~~437,014~~ ש'
רק **218,507.- ש'**

המחיר לטואלט עם 4 מגירות
במקום ~~367,904~~ ש'
רק **183,952.- ש'**

המחיר לטואלט עם 6 מגירות
במקום ~~551,856~~ ש'
רק **275,928.- ש'.**

מטבחים

ההקפאה תפסה אותנו במטבח ב-40% פחות מהמחיר הריאלי.

במבצע סוף השנה,
10% הנחה
נוספת על מטבח "פרובנס", מטבח כפרי קלאסי בציפוי פורניר אלון במטבח שכבש הרבה לבבות בישראל

6% הנחה
נוספת על מטבח רוסטיקנה. המטבח המסוגנן של "רים" בשילוב של פורמאיקה חרוטה וידיות עץ אלון. רוסטיקנה - הלהיט של המטבחים

10% הנחה
נוספת על מטבח "דרבי" המטבח החכם של "רים" עשוי בגוון ניר אלון עדין וחמים בנוי מיטב החומרים

אפשרות עד 6 תשלומים שקליים שווים.

מזרונים

**פרדייז חדש
מבצע טרייד אין נמשך
קח 108,000 ש'
תמורת המזרון הישן ותקבל פרדייז חדש (דגם יוקרה) הובלה חינם.**

פרדייז חדש
המזרון מס' 1 בישראל

**ניתן להשיג "סילי" - המזרון הנמכר ביותר בעולם.
"מפי בריאותי" - המזרון עם המרכז הבריאותי והדופן התומכת.**

RIM רים
תשלובת הריהוט הגדולה בישראל

חנויות רים: לרים 55 חנויות בכל הארץ אחת מהן קרובה ודאי לביתך! ■ ירושלים: כורש 7 • מרכז כלל יפו 97 (חנות מיוחדת למטבחים) • חנות חדשה: שלומציון המלכה 18 • אזור התעשיה גבעת שאול ב' ■ תל-אביב: בן יהודה 108, 116, 118 • הרצל 102, הרצל 32 • בית קלקא דרך פ"ת 116 • דרך פ"ת 158 • כל-בו שלום, אחד העם 9 • דיזנגוף סנטר, שער 3 ליד המשביר ■ חיפה: הרצל 67, 59 • דרך הטיבת נלווה ■ התסדרות 20 (צ'ק פוסט) ■ מפרץ חיפה: "רים", צומת קרית אתא ■ באר-שבע: הרצל 54, 58 • קרן קיימת 71 • אזור התעשיה גב-ים, ביתן 6 ■ אילת: הוכמן ובניו ■ אשדוד: רח' רוגוזין 25 ■ אשקלון: צהלה ■ דימונה: תחנת אגד ■ חדרה: הרברט סמואל 52 ■ חולון: רח' סוקולוב 8 ■ הרצליה: ויצמן 20 פינת היובל ■ כפר-סבא: קולמן, ויצמן 66 ■ נהריה: שד' העצמאות 2 ■ נצרת: נמסואי 720 ■ נתניה: שער העמק 1 ■ עכו: רח' בן עמי 32 ■ עפולה: רח' מנחם פינת ארלוזורוב ■ פתח-תקוה: בית "רים", בר-כוכבא 23 ■ צפת: רח' ירושלים 18 ■ קרית-גת: שד' לכיש 7/18 מול מ.ד.א. ■ קרית שמונה: מרכז מסחרי ■ ראשון לציון: רוטשילד 81 ■ רחובות: אחד העם 27 ■ רמלה: הרצל 84 ■ רמת-גן: ז'בוטינסקי 106 ■ רמת-השרון: סוקולוב 30

סופשבוע

א' בטבת, תשמ"ו 13.12.85

עורך: צבי לביא

עריכה: תמר גיא

עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן

גרפיקה: נטע גרינשפן

קורא יקר,

לפני שמונה שנים האשימה ארה"ב את המשטר הצבאי בגואטמלה בהפרה גסה של זכויות האדם, והפסיקה לתמוך בו במשלוחי נשק. שנה אחר־כך החלו מתפרסמים בעתוני המערב סיפורים לפיהם היתה ישראל בין אלה שהחלו למלא את החלל הריק. בין הסוכנים הפרטיים שהחלו מסתובבים שם ועושים כסף היה גם אחד פסח בן־אור. טבעם של עסקים מן הסוג שלו, שהם נעשים בצינעה, לאו דווקא מחמת הצניעות ולא רק בגלל מוסריותם השנויה במחלוקת. בן־אור איננו יוצא דופן בקהל הזה, וכמו כולם רצה להשאר בצל ולשחק ראש קטן.

יד המקרה הביאה אותו לשחק את הגיבור בכתבת הצבע המרכזית השבוע שכותרתה "פסח בן־אור, עסקים בחושך". המידע על עסקיו וקשריו המסועפים והמיסתוריים בצמרת של גואטמלה הגיע לידיו של גיל קיסרי דרך מכריו הישראליים של כתבנו המתגוררים במיאמי. לבן־אור יש שם ווילה מפוארת וגם יאכטה. גיל ביצע חקירות מקיפות לביסוס הסיפורים. משימה לא קלה בעסקים בכלל, ובכאלה שהשתיקה יפה להם בפרט.

אבל הפרק הקשה לא פחות בתחקיר החל ברגע בו התקשר למעונו הישראלי של בן־אור, במושב תלמי־מנשה שליד רמלה, כדי לשמוע את הסיפור שלו. תחילה התחמק מכל מגע. "אני לא גדול, מה אתה רוצה ממני", היתה בערך התגובה. אחר־כך החל שלב הסחבת וההתשה. במשך מספר שבועות היה קובע מועדים לראיון, ובכל פעם מבטל את המיפגש בתירוצים שונים. יום אחד הוא בחו"ל. יום אחר הוא עסוק. כל עתונאי־תוקר מכיר את מצעד הפזמונים הזה. בסופו של דבר שיתף פעולה. גיל גם רצה להביא צלם כדי לזכות בתמונה עדכנית, נוסף על התצלום שהיה כבר בידיו והגיע דרך הידידים ממיאמי, אבל בן־אור סרב. כששלחנו בשבוע שעבר את צלמנו ראובן קסטרו למושב כדי לצלם לפחות את חווילתו המפוארת – ניסו בעלי־גוף לעצור בעדו. לא תמיד יש רק זוהר בעבודה העתונאית.

הכנת הסיפור הסתיימה בעיתוי אקטואלי. בראשית השבוע נערכו בגואטמלה הבחירות הדמוקרטיות הראשונות לנשיאות לאחר 35 שנות משטר צבאי. בן־אור עלול להיות אחד הקורבנות של הנשיא החדש, שעלה לשלטון יממה לפני שנחוג בעולם המערבי יום זכויות האדם. לפי סיפורו של קיסרי, הימר הסוכן הישראלי על הסוס המתחרה שהפסיד במירוץ. מכל דבריו של בן־אור התרשמתי לכן במיוחד מהצהרתו על רצונו העז לחזור הביתה...

כמעט באותו ענין של יום זכויות האדם. ביום זה, השבוע, הוענק לכתבנו בירושלים ברוך מאירי, הפרס השנתי ע"ש אמיל גרינצוויג ז"ל מטעם האגודה הישראלית לשמירת זכויות האזרח. עילת הפרס היא כתבת־תחקיר שפירסם כאן לפני כשנה וחצי על שימוש לא חוקי בגזים להענשת אסירים בבתי־כלא ישראליים. תלאות רבות עברנו בעקבות אותו פירסום. נציב בתי הסוהר חזר ותבע להעמיד את מאירי לדין על הוצאת לשון הרע. חלפו חודשים רבים עד שחקירה רשמית אימתה את רוב ממצאי התחקיר. מאז, הנציב הלך הביתה ומאירי קיבל פרס ציבורי חשוב. איחולינו לזוכה. שמחתו שמחתנו.

צ. לביא

תצלום השער: עודד גרא. כתבה בעמודים 34-35. צילום: בן־לם.

צוחק מי שצוחק ראשון

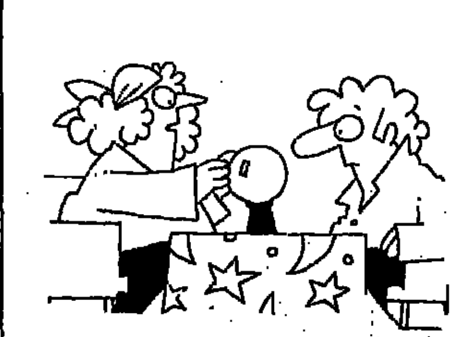

„הוא מקבל עצה של הרגע האחרון.."

„אש, בבקשה!"

„תראו, הוא ממש פאנקיסט!"

„לא קילקלת את כל המסיבה, אחרי שתלכת, העניינים השתפרו.."

„נסה מאוחר יותר. אני כל הזמן מקבלת את המזכירה האלקטרונית שלו.."

„איבדתי עדשת מגע בהופעה אתמול בערב.."

רבי אריה דרעי הולך לצבא

ילד פלא

אריה דרעי, מזכיר ש"ס, יועץ שר הפנים, אברך מחונן, קפץ כיתות בבית הספר. את בר המצווה חגגו לו כשהיה בן 11. שנה וחצי לאחר שקפץ למגרש המשחקים הפוליטי הוא כבר אוכל לארוחת הבוקר את השועלים הוותיקים בליכוד ובמערך. הוא היה המוח שתיווך וחיסל את פרשת פיטורי השר שרון. שרים וח"כים מתפעלים: האיש הוא מקצוען אמיתי. בולדוזר.

מאת יעל פז־מלמד
צילומים: יוסי זמיר

בעוד מספר חודשים יחליף אריה דרעי את שתי השורות של פרחי הפלסטיק המולי־כות אל לשכת שר הפנים, בשדות קוצים. במקום להלך כל יום על רצפת פי.וי.סי עם דוגמא דמויית כלטות, תדרוכנה רגליו על אדמת טרשים. רבי אריה דרעי הולך לצבא.

בגיל 26, (כמעט 27), מטופל באשה ושלושה ילדים, הוא זונח, לשעה קלה, את המלחמות האמיתיות ואת חליפת שלושת־החלקים והולך לטירונות, ללמוד לירות ברובה. כאפסנאות, יש להניח, יתקשו למצוא מדים לילד המגודל הזה, שצריך תמיד להתכופף כשהוא רוצה לנשק את המזוזה. אולי גם מס־כף בן 18 יתרשם מקסמו האישי ומחוש ההומור שלו, ויניח לו לנפשו, כפי שהוא אוהב. אם כי, הפעם, זה לא כל־כך בטוח. המס־כף הוא לא שמעון פרס. וגם לא יצחק שמיר ואפילו לא משה שחל. הוא לא צריך את ש"ס בשביל להרכיב ממשלה צרה, או בינונית, או רחבה. ודרעי, ראוי לאמר, יודע את זה. ולכן הוא מתחמק כבר זמן רב מן הצורך המעיק הזה לשרת בצבא. אם הפעם לא יצליח, רק אלוהים יהיה בעזרו בין מרץ '86 ליוני אותה שנה.

אריה דרעי – מזכ"ל ש"ס, עוזרו ויועצו האישי של שר הפנים הרב יצחק פרץ, הוא תופעה נדירה. מספיק אם נזכיר שאת בר־המצווה שלו חגג כשהיה בן 11. הוא היה מה שמכונה ילד מחונן, שקפץ כיתות, והגיע לכיתה ד' שנתיים לפני זמנו. ומאחר וכבר היה שם, חגגו לו בר־מצווה יחד עם אחיו. אלא שמאז נקראו עשרות־אלפי דפי גמרא. שנה וחצי בלבד לאחר שנכנס למגרש הפוליטי, כוללת כבר ארוחת־הבוקר שלו את השועלים הוותיקים והמנוסים ביותר. הן בליכוד והן במערך מתפעלים שרים וחברי־כנסת: האיש הוא מקצוען אמיתי.

אריה דרעי, למשל, הוא האיש שהבין מה טומן בחובו משבר שרון האחרון עבור ש"ס. והדברים התגלגלו כך: בערב שלפני פרוץ המשבר הגיעו השר פרץ ואברך המשי דרעי ללשכת פרס, כדי לדון בבקשת ש"ס לסגור את איצטדיון רמת־גן בשבתות. משנסתיימה השיחה בענין ההוא, פתח לפתע ראש־הממשלה את קלפיו בפני האורחים. „גמלה בלבי ההחלטה לפטר את שרון", אמר לשניים. בשלב הזה אפילו שמיר לא ידע על ההחלטה. לאחר שנרגעו מן התדהמה שאחזה בהם, ניסו פרץ ודרעי להניא את פרס מלעשות את המעשה, וכבר אז הבהירו לו, באורח חד־משמעי, שש"ס לא תלך בשלב זה לממשלה צרה בלי הליכוד. פרס אמנם ענה להם שהוא „יישן" על העניין, אבל הם התרשמו שמבחינת פרס העסק סגור. והראש של דרעי התחיל לעבוד. הערכת המצב שעשה היתה מיידית: המתווך הכמעט נצחי, השר יוסף בורג, נמצא בחו"ל. זה הזמן של ש"ס לעלות על המפה, שכן אם המשחק יהיה בין שתי המובילות, ש"ס תשאר מחוץ לתמונה, וזה לא טוב.

למחרת כונסו ארבעת חברי־הכנסת לישיבה דחופה. לקראת סיום הפגישה, אמר לפתע דרעי: „אני מציע שאנחנו נוביל..." את המשפט הזה סיים כבר השר פרץ. „בוא נלך עכשיו לפגישה עם ראש הממשלה", אמר. הוא תפש מיד את הראש של עוזרו. כך זה תמיד, עם השניים האלה. מספיק שאחד יזרוק שתי מילים – השני כבר רץ קדימה עם הרעיון. הביצוע של אותו רעיון, הלוא הוא כתוב בספר דברי־הימים של הפוליטיקה הישראלית. פרץ ודרעי החלו במסע דילוגים בין הלשכות השונות. לפחות עשר פעמים היו בלשכת פרס, וכמספר הזה בלשכות השר שרון והשר שמיר. מקפצים היו להם עם ארשת מסתורית על פניהם, משנים נוסחי־התנצלות, פה צועקים קצת, פה מלטפים קצת, לפעמים מאיימים, לפעמים מבטיחים. אין פלא שהרב דרעי סיים את הדילוגים הללו מותש לחלוטין, כשראשו מתפוצץ עליו ועיניו דומעות מעייפות. אבל עם איזה סיפוק. לא רק שהמהלך הצליח, ויותר איש לא יוכל לזלזל במפלגה, שהוא משמש לה מזכיר־כללי, גם הכושות, שעשו למפד"ל, גרמו לו הרבה נחת, אם כי כמובן הוא לא יודה בכך. בשביל מה הוא צריך את זה. הרי הנתונים בשטח מדברים בעד עצמם.

שהייה במחיצתו של דרעי, היא תענוג. האיש משעשע, שופע חברהמניות־צברית מפתיעה, בהתחשב בעולם בו עברה עליו ילדותו, ואפילו השלומפריות שלו „עוברת". ואיזה שלומפר הוא. השולחן שלו נראה כמו אחרי סופת הוריקאן. ערימות של פתקים, מכתבים והודעות, מפוזרים לאורך ולרוחב מתערבבים במאפרות מלאות, (הוא מעשן רק „קנט"), ולפחות שתי כוסות קפה ריקות. כשהוא קם מכסאו להרים ניירות מתעופפים, מבחינים שהחולצה יוצאת לו מהמכנסיים, והצוואהון – חצי בחוץ, חצי בפנים. המשרד עצמו צנוע. כמעט סגפני. שני ארונות מתכת דהויים, שולחן קטן הניצב לשולחן של בעל החדר, וכסאות מסקאי עם חורים, שמהם בולט הספוג הזהוב. מדי פעם נכנסת המזכירה, לבושה בצניעות ועטויית־שביס, ומוסרת על שר זה או אחר שהתקשר, או על ראש מועצה או עירייה, שמבקש לברר פרט זה או אחר.

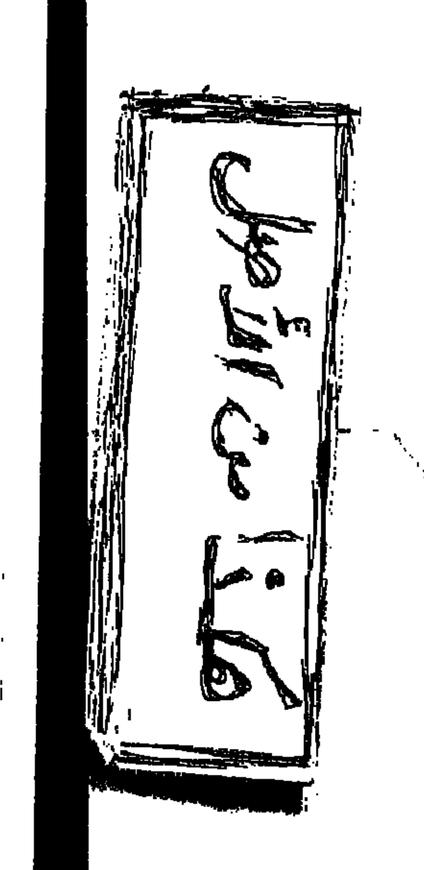
ואז לומדים לדעת שאריה דרעי הוא אדם חסר סבלנות, וזה בלשון המעטה. הבעיה שלו מתחילה כזה, שעוד לפני שהשני מספיק להגיד שני משפטים, הוא כבר מבין בדיוק מה הבעיה, כבר יש לו תשובה מוחצת, ויותר הוא לא מוכן לשמוע מהענין. תמיד הוא רץ קדימה, מטפל בו־זמנית בעשרה נושאים, זוכר דברים לפרטי־פרטים. אין שום אפשרות לעמוד בקצב שלו, כולל בקצב ההליכה שלו. צעירה במחיצתו מותירה את בן־הזוג חסר־נשימה, ולכבודי, הוא עוד האט את צעדיו כמה שיכול. הכל הוא עושה בגדול. כשהוא מחליט לחסל זנבות, הוא מודיע למזכירתו לקבוע לו שלושים(!) פגישות בזו אחר זו, עד אחרי חצות. כשמסתבר שגם זה לא מספיק, הוא מורה לה: „אז תיכנסי עמוק יותר אל תוך הלילה." בולדוזר אמיתי.

כשעת צהרים הוא מבצע „כניסה" למזנון הכנסת. את המטרים הספורים המפרידים בין משרד הפנים למשכן הכנסת הוא עושה באמצעות פיז'ו 504 די ישן, שנוהג משה. משה הוא חבר ילדות, שמשמש היום בהתנדבות כיועץ הסתרים של דרעי. גם העובדה שהוא אינו מקבל שכר עבור שליית הערמונים מן האש למען דרעי, אינה זוקפת את קומתו. כמו מרבית האנשים במחיצתו של אריה, גם הוא מהלך על קצות־האצבעות, מדבר בלחש, מכופף את ראשו, מתנהג כמי שמוכן תמיד לצעקות. אריה דרעי, כבר אמרנו, הוא אדם אימפולסיבי, שאינו משנה מנהגו גם עם ידידיו הטובים. במזנון נעלם משה, ודרעי נותר לבדו. לא לאורך זמן. בכל אחד מהשולחנות הרבים יושב מישהו, שלדרעי יש ענין אתו. בזה הוא נוזף, לשני – מספר בדיחה עם נופך יהודי־עסיסי, עם השלישי עושה הערכת־מצב על עתיד הרוטציה. איש צעיר, שאי־אפשר להמלט מן המחשבה, שאם לא היה אדם חרדי,

(המשך בעמוד הבא)

אריה דרעי: „אני ישבתי בחדר הסמוך, אוזן אחת שמעה את דברי התלמוד, ובשנייה – התאמצתי כל הזמן לשמוע מה הולך בתוככי החדר השני, בפגישותיו הרמות של הרב. זה ריתק אותי. האקשן עבר עליי."

(המשך מהעמוד הקודם)
היה יכול להיות מסמר הערב בפגישות לילישישי של החבר'ה. מין ברחן כזה, עם מכטא דרום־אמריקני ככד, שהשר יודע איך הגיע להתגלגל על לשונו.

ב־1968, בעקבות מלחמת ששת־הימים, לקח חיט־הצמרת דרעי את אשתו וחמשת ילדיו ועלה ממרוקו לארץ־הקודש. אריה היה אז בן תשע, והחינוך שקיבל היה מסורתי. לא יותר מזה. בית־הוריו מעולם לא היה בית חרדי. במרוקו למד בבית־ספר יהודי, שחצייום דיברו בו צרפתית וחצייום עברית. כשהגיע לארץ נכנס לכיתה ג' בבית־ספר ממלכתי־דתי בבת־ים, שם מתגוררים הוריו עד היום. חודש מאוחר יותר ראו בבית־הספר עם מי יש להם עסק, והקפיצו אותו בבת־אחת שתי כיתות. את חייו העצמאיים החל בגיל צעיר ביותר. כשהיה בן תשע וחצי סחב את אחיו הבכור, שהיה בן 11, ויחד הלכו ללמוד בפנימיה, שהקים ידיד של המשפחה בחדרה. הילד שעוד לא מלאו לו עשר, הוא זה שבחר את המקום, עשה את סידורי־הכניסה ההכרחיים לו ולאחיו, ועודד את הוריו, שהפרידה היתה קשה להם. „אני את חיי העצמאיים התחלתי בגיל צעיר ביותר. ידעתי מה אני רוצה ומה צריך לעשות כדי להשיג זאת". הפנימיה היתה הצעד הראשון במעבר האחים דרעי מאנשים מסורתיים, לאנשים חרדיים. האחים, אמרנו, שכן אריה סחב אחריו את כל המשפחה בדרכו להקצנה דתית.

למרות שלימוריו בפנימיה התנהלו במסגרת „חדר", כוללת ילדותו של דרעי גם את כל הסממנים של ילדים טובים מצפון תל־אביב: הרבה כדורסל וכדורגל („הייתי השוער של הישיבה. השתגעתי אחרי כדורגל"), ונעלי „אדידאס" וסקטים. זה מסביר במשהו את החברה־מניות שלו היום. לא כל חייו רכן על ספרי הקודש, מנותק מן העולם.

בגיל שלוש־עשרה עבר לירושלים, למה שמכונה „ישיבה קטנה" – מקביל, פחות או יותר, לבית־ספר תיכון במסגרת החילונית. גם על המעבר לעיר הזאת החליט בכוחות עצמו הילד אוהב העצמאות, ששכח שילדים עושים מה שאומרים להם. לא מחליטים לנדוד לבד מעיר לעיר, ממדינה למדינה. הישיבה שבחר בירושלים היתה "פורת־יוסף", הישיבה החשובה ביותר של הספרדים הדתיים. באותה ישיבה, דרך־אגב, למד גם הרב עובדיה יוסף, שתוך זמן קצר יקח חלק כרכוי בכיפור עלייתו של אריה דרעי. „פורת־יוסף" כבר לא היתה הפנימיה הפתוחה והליברלית של שנות הילדות. אין כדורגל. אין סקטים. יש רק לימודים. ודרעי לא כל־כך אהב את החינוך הספרדי השמרני. וגם בישיבה הבינו שיש להם עסק עם טיפוס נונ־קונפורמיסטי, שזקוק לחופש ולעצמאות כמו אוויר לנשימה. „הייתי נער שובב, חריג במובנים רבים. ראשי הישיבה המליצו בפני ללכת לישיבות אשכנזיות. שם, אמרו לי, אוכל להתפתח טוב יותר".

שלוש שנים לאחר שהגיע ל„פורת־יוסף", ארז דרעי בפעם המי־יודע־כמה את מטלטליו ועבר לישיבת חברון – ישיבה אשכנזית. „זאת היתה מסגרת כלבבי. הכל היה שם פתוח, התלמידים הם שניהלו את חיי הישיבה, וכל אחד יכול היה ללמוד כמה שרצה, ואיך שרצה. אני לא הייתי מאלה שישבו כל היום ולמדו, אם כי תמיד הצטיינתי בלימודי. אבל העסיקו אותי גם דברים אחרים, וצר לי מאוד שאת בחורי הישיבה של היום מעסיק רק הלימוד. תסמונת 'ראש הקטן' קיימת גם בתוך הישיבות. אחי, שלומר היום בישיבת חברון הוא דוגמא לכך. בחור שקט, מופנם, שכל היום יושב ולומד. אני הייתי אחר".

אז שהיה בן תשע, כחלק מהצהרת־כוונות־העצמאות שלו, הפסיק דרעי הקטן לקחת כסף מהוריו. אפילו דמי־כיס. את כספו הרוויח ממתן שיעורים פרטיים. אלוהים, מסתבר, אוהב את אלה שמרוויחים את כספם במאמץ. וכך קרה שאותו רצון להרוויח כסף, הוא שהביא את דרעי לפגוש את הרב עובדיה יוסף, פגישה ששינתה את כל חייו. דרעי: „בישיבת חברון למד גם בנו של הרב עובדיה יוסף. באחד הימים הוא ניגש אלי,

דרעי עם הרב יצחק פרץ: גם בישיבות יש ראש קטן.

„קודם כל צריך לדעת לנטרל את העוזרים הרבים. הבעיה היא רק עד השלב שבו מצליחים להפגיש את נשואי הריב יחד ולבד. אז, בדרך כלל, הכל מסתדר"

למרות שלא היכרתי אותו קודם, ואמר: 'אבא רוצה שתתן שיעורים פרטיים לאחי, שהוא בן עשרים'. שאלתי מיד כמה הוא משלם. 'איך אתה לא מתבייש, נזף בי הבן, הרי מדובר ברב עובדיה יוסף'. אחרי ששמעתי את הסכום, הסכמתי. ומאז, מדי יום, היה בא נהגו של הרב לקחת אותי לביתו ללמד את אחד מילדיו. אז החלו חיי הציבוריים"

„איך? אז ככה. בביתו של הרב היה חדר קטן, שבו לימדתי את הבן. צמוד לחדר הזה, עדיין בתוך הבית, שכן בית־הכנסת של הרב, שהיה החדר בו שהה הרב עובדיה יוסף מרבית הזמן. בחדר זה, שיש בו ספריה של 15 אלף ספרי קודש, הוא היה מנהל את כל פגישותיו. אני ישבתי בחדר הסמוך, אוזן אחת שמעה את דברי התלמיד, ובשניה – התאמצתי כל הזמן לשמוע מה הולך בתוככי החדר השני, בפגישותיו הרבות של הרב. זה ריתק אותי. לאט לאט התחלתי מתעניין יותר ויותר. האקשן עבד עלי. כל הדברים החשובים ביותר של היהדות הספרדית עברו בחדר הזה, ואני הייתי מוקסם. לאט לאט גם התיידדתי יותר ויותר עם הרב. ואז יום אחד נודע לי, תוך כדי האזנה, שחל קרע רציני בין עובדיה יוסף לבין אחד הרבנים החשובים בירושלים, שהיה מיודד אתו מאוד קודם לכן. הריב התחיל על רקע של רכילויות מרושעות, וכל מתווכי ירושלים נקראו אל הדגל לנסות לפשר בריב הזה. לילה לילה הייתי שומע מן החדר ההוא, דרך הדלת הסגורה, את נסיונות התיווך השונים, שלא עלו יפה. ואז גמלה ההחלטה בליבי לקחת את העניינים לידיים. הצעתי את שירותי לרב עובדיה יוסף, והוא קיבל אותם. תוך זמן קצר יישבתי את ההדורים בין השניים".

כששואלים את דרעי כיצד הצליח במקום שכולם נכשלו, הוא מצטנע: „פשוט, הבאתי אותם לדבר אחד עם השני. הצלחתי לשכנע אותם להפגש פנים אל פנים, וליישב בעצמם את המחלוקת". יכול להיות שמזלו הטוב הוא ששיחק לו כאן, בפעם הראשונה שנטל על עצמו את מלאכת התיווך. יכול להיות שהוא דרך כבר על קרקע, שחרשו אלה שניסו לפניו. איך שלא יהיה – מאז אותו תיווך ראשון, הפך דרעי את מלאכת הפישור למקצוענות אמיתית. בזה כוחו, אומרים רבים. הוא תמיד מביא את מוחמד אל ההר, ונותן לו את ההרגשה שההר בעצם בא אליו. „הוא אדם חריף מאד, מפולפל ביותר, שבאופן מפתיע יש בו כנות שלא מצויה אצל מרבית הפוליטיקאים. הכנות הזאת, העובדה שגם כשהוא אינו אומר את כל האמת, הוא תמיד אומר חלק ממנה, יוצרת כלפיו אמינות, שמעניקה לו הרבה כוח". ואריה דרעי נהנה גם מעוברת החיים הבלתי ניתנת לערעור, שאין דבר מצליח כמו ההצלחה. מאחר שתמיד עלה בידו לקרב הרים זה אל זה, סבורים הכל שהוא לעולם לא ייכשל, ופונים אליו כשצריך לשנות סדרי־עולם.

באותו תיווך ראשון למד דרעי כמה כללים בסיסיים בתיווך מוצלח, שהחשוב שבהם הוא: „קודם כל צריך לדעת לנטרל את העוזרים הרבים. הבעיה היא רק עד השלב שבו מצליחים להפגיש את נשואי־הריב יחד, ולבד. אז, בדרך־כלל, הכל מסתדר מאליו". ומאותו תיווך ראשון גם יצא שמו למרחוק כאיש המקורב לרב עובדיה יוסף, וכל מבקשי קרבתו של הרב המכובד החלו פונים אל דרעי. פרוטקציה היינו מכנים את העניין הזה במערכת החילונית. ודרעי, גם אם יגיד שהעניין הכביד עליו, בסך־הכל נהנה מן המעמד החדש, ויעיד החיוך הרחב המשתפך על פניו, כשהוא מספר זאת. כשכלו הבריא ידע מיד להעריך את הכוח האדיר שנפל לידיו, כאיש אמונו וסודו של הרב עובדיה יוסף, ובכבנותו הרבה ידע לאמר לעצמו שהוא בעצם נהנה מן העניין. אריה דרעי החל להסתפח אל הפוליטיקה, למרות שעדיין חשב שעתידו צופן לו להיות ראש־ישיבה, וגם זה לא קשלאקניא.

(המשך בעמוד 41)

פסח בן־אור: עסקים בחושך

מאת גיל קיסרי

פסח בן־... לא חושב שזו הצלחה גדולה

סוכן הנשק הישראלי, פסח בן־אור, צריך להיות מודאג מסיומו של המשטר הצבאי בגואטמלה. בן־אור עשה עסקים טובים עם הצבא וגם תמך במתחרהו של הנשיא ויניסיו סרזו, שנבחר השבוע. הנשיא החדש הצהיר שיבדוק מחדש את "המעורבות הצבאית הזרה" בארצו. שיטות עבודתו של בן־אור, שנחשפות כאן לראשונה, מעוררות לפחות הרמת גבה. אבל בן־אור מצהיר שהוא רוצה לחזור הביתה – לווילה המפוארת שלו, ליד רמלה. בחופשות, הוא בוודאי יקפוץ גם לביתו השני במיאמי, לטיול ביאכטה.

מורדים באמריקה המרכזית: חלום של שיתוף פעולה הפך לסיוט. (צילום: שירות „גאמא")

ספורי־הצלחה של ישראלים בחו"ל זוכים לפרסום ומגיעים לידיעת הציבור או כשהם מלווים בהישגים ונצחונות או, להיפך, כשהם מסתיימים בכשלון ובצרות. אולם בתווך, בין אלה לאלה, יש הרבה מקרים הנמצאים על גבול החוקיות, ההגינות והדאגה לטובת ישראל ושמה הטוב.

פסח בךאור (שפיגל), בן 35, פועל זה כמה שנים באמריקה הלטינית בתחום הרגיש והשנוי־במחלוקת של סחר בנשק ובציוד בטחוני. הוא פועל בעיקר בגואטמלה שבאמריקה המרכזית, שם הוא הצליח להתבסס ולעשות חיל בעסקיו. מכריו בבירת גואטמלה מעידים, כי הוא החוליה העיקרית בכל הנוגע לעיסקות־רכש. החברה שלו "איגל ישראלי ארמאמנט אנד דורט איגל" חולשת בתחום הזה. לפי עדויות אלו, רכש פסח בן־אור את מעמדו תודות לכושרו להסתגל להלך־המחשבה של בני־המקום ("הוא מכיר אותם טוב יותר מכל אחד"). אבל – מוסיפים מכריו – הוא הגיע למעמדו גם בעזרת תחבולות וערמומיות, שאינן עולות בקנה אחד עם כללי המסחר ההוגן ועם העקרון של אי־מעורבות בענייניה הפנימיים של המדינה המארחת. אין זה מקרה – הם אומרים – שפעילותו ומעשיו של פסח בן־אור לא זכו לפרסום. הוא רואג לכך.

ואכן, כשנפגשנו – לאחר מאמצים רבים עקב חוסר־ההתלהבות שגילה – הוא הציג עצמו בפרופיל נמוך – סירב להניח לי לצלמו, התחמק מלהיכנס לפרטים על עיסוקיו, הפחית בערכם של עסקיו: "אני לא חושב שזו ממש הצלחה גדולה. זה בסדר, אך לא כסדר־גודל מי יודע מה", הוא אומר. "אני סוכן – לא נציג – של 'תדיראן' ושל תע"ש (התעשייה הצבאית) בגואטמלה בנושא של מכירת ציוד צבאי; אני עוסק בתיירות – אני שותף במלון בדרגה בינונית על חוף הים – וסייעתי בגואטמלה בהקמת בתי־ספר טכניים להכנת קאדרים לחברת הטלפונים, לחיל־הקשר ולחיל־האוויר. זהו" – כך הוא מסכם את פעילותו. על השאר – לא אמר מלה.

הוא לא סיפר, למשל, כי כמעט כל הנציגים של

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)
מפעלים ישראליים לנשק, ציוד בטחוני ואלקטרוניקה, אשר מבקשים לקשור קשרים בגואטמלה – מגיעים למסקנה כי מוטב שיעברו דרכו. אבל מפעלים כגון התעשייה הצבאית והתעשייה האווירית סירבו להיענות לנסיונותיו לשמש להם כנציג בגואטמלה, משום שחוות־הדעת אשר קיבלו עליו, בין היתר מנציגיהם הרשמיים באיזור, לא היו חיוביות. כמה מנציגים אלה אמנם נהגו להיפגש עם בן־אור בעת שעברו בגואטמלה, ואף שוחחו עמו על עסקים – אך המפעלים סירבו ללכת מעבר לכך. הוא עצמו נמנע מלספר על קשריו הטובים בצמרת של צבא גואטמלה, ועל כי הרמטכ"ל הוא ידידו האישי. הוא גם הכחיש, כי יש לו מעורבות בסיוע לאחד מן המועמדים בבחירות לנשיאות גואטמלה אשר התקיימו השבוע, שהרי יש בכך משום התערבות של גורם זר בעניינים הפנימיים של המדינה המארחת. אך העובדות שונות לחלוטין, כפי שנראה בהמשך. על דבר אחד אין ויכוח. חרף צניעותו המופגנת הוא הרוויח הרבה כסף, ותוך כמה שנים נעשה בעל רכוש.

את דרכו החל פסח בן־אור התל־אביבי, לפני עשר שנים, כנהג של סוחר נשק יהודי בדרום אמריקה, אליו הגיע באמצעות קשרים אישיים של אביו, איש התעשייה האווירית. חייל השירותים לשעבר באחת מיחידות הצנחנים של צה"ל, הוא עכשיו בעל־בית מפואר במיאמי שבפלורידה ("זה בית רגיל, אין בו שום דבר מיוחד" – הוא אומר) הרשום על שמו ושם אשתו הישראלית, קאמי. מחירו של הבית בדצמבר 1980 היה 178 אלף דולאר. היום הוא מוערך, לצרכי מס, ברבע מיליון דולאר. הבית ממוקם על־שפת אגם, לידו עוגנת יאכטה, השייכת אף היא לבן־אור. גם בישראל הקים בית מפואר במושב תלמי־מנשה, שבין תל אביב ורמלה (קודם לכן התגורר ברמת־השרון). הבית דומה, בגודלו ובסגנונו, ל"האסיינדה" (בית אחוזה) ספרדית. בחצר חונות ארבע מכוניות (מרצדס, ב.מ.וו., טאלבוט וג'יפ). יש גם אורווה ובה שבעה סוסים מגזע נדיר ("זה התחביב שלי ואולי אעשה מזה עסק" – הוא אומר). בריכת־שחייה פרטית בתחום הבית משמשת אותו, את אשתו ושני ילדיו ולפעמים את המשרתים הדרום־אמריקניים, שהביאו עמם.

רווקא בגואטמלה־סיטי הבירה, שם עיקר עסקיו, אין לו רכוש. הוא מתגורר ופועל במלון־הפאר "קורטיחו רפורמה". משרדיו, התופסים קומה שלמה במלון, מאובטחים במיטב השיטות מפני חדירה. לעומת זה, הוא שותף בבית בעיר ליווינגסטון שעל שפת האוקינוס. לפי הערכה של גורם מקומי בגואטמלה־סיטי מגיעה הכנסתו השנתית ל־1.5 מיליון דולאר, אך לפי מידע שסיפק בארה"ב, הכנסתו החודשית מסתכמת רק ב־8,322 דולאר. אגב, מידע על הכנסותיו הגיע לפני כמה זמן גם לשלטונות־המס בישראל.

התעשייה האווירית סירבה לתת לבן־אור נציגות רשמית באמריקה המרכזית. הוא פנה איפוא למפעל "ציקלון" שבכרמיאל, המייצר חלפים ומיכשור למטוסים, וביקש אישור כי הוא קשור עימו. גירסה אחת אומרת, כי הצליח לקבל מ"ציקלון" מסמך, שממנו ניתן להבין כאילו הוא קשור קשר הדוק עם מערכת הבטחון של מדינת־ישראל, ובאמצעות מסמך זה עשה עם צבא גואטמלה עיסקת שיפוץ מסוקים בשם החברה שלו, "איגל ארמאמנט". יו"ר מועצת המנהלים של "ציקלון", תא"ל (מיל.) חיים ירון, מכחיש כי מסמך כזה, או כלשהו, ניתן לפסח בן־אור. בתגובה לפנייתי אמר תחילה חיים ירון: "בן־אור נראה לקוח רציני והוא ניהל מו"מ עם פרטים מלאים ועד לנתונים המדוייקים ביותר. אינני בטוח שהוא עשה עלינו תרגיל. אבל אם עשה תרגיל – אז הוא ארטיסט ממדרגה ראשונה". כעבור יומיים, ולאחר בדיקה נוספת, התקשר אלי חיים ירון והכתיב הבהרה: "לא סוכם עם בן־אור מאומה כי מלכתחילה לא נראה רציני מספיק. לא נתנו לו שום מכתב".

התשלום הראשון למבצעי העיסקה התעכב. רק לפני כחמישה חודשים שילם בן־אור 800 אלף דולאר על החשבון.

בפלורידה סיפרו כי פסח בן־אור היה בקשרים, בשלב מסויים, עם אדם בשם ז'ראר לאצ'יניאן, תושב מיאמי ממוצא ארמני. לאצ'יניאן עצור עתה במיאמי בחשד שהיה מעורב עם קבוצה אשר תיכננה לרצוח את נשיא הונדוראס, רוברטו סואזו. הנאשם העיקרי בפרשה הוא גנראל חוזה בואורדרוזה, הנספח הצבאי של הונדוראס בצ'ילה. לפי התכנון עמדו בואורדרוזה וידידיו לתפוס את השלטון בהונדוראס לאחר הרצח. המימון לפעולה נועד לבוא ממבצע של הברחת סמים בהיקף גדול לארה"ב. המזימה נחשפה ועוררה סערת־רוחות.

פסח בן־אור מכחיש כי היה שותפו של לאצ'יניאן: "הכרתי אותו פעם, אך זה מכבר לא פגשתיו ואין לי עמו מאומה. מי שהיה קשור עמו זו חברת 'שרווד' האמריקנית לסחר־נשק בינלאומי". בחברת "שרווד", שמשרדיה בוואשינגטון ובמיאמי, מועסקים בתפקידים בכירים שני ישראלים: פנחס דגן ועמוס גלעד, שניהם ידידים של פסח בן־אור. פנחס דגן, לשעבר נציג התעשייה האווירית באיזור שבין מקסיקו וקולומביה, ולשעבר גם נציג של המפעל הישראלי "רגם מערכות" באמריקה, התגורר תקופה מסויימת בביתו של בן־אור במיאמי. עמוס גלעד, קצין תובלה לשעבר בצה"ל, הוא אשר הכיר, ככל הנראה, בין בן־אור ולאצ'יניאן. לאחר מכן היה זה בן־אור שהציג ללאצ'יניאן וגלעד את מריו דל־אמיקה, סוחר נשק קובני, אשר היה קשור בעבר עם בן־אור בגואטמלה, בטרם גורש משם.

"אין לי עמו קשרים" – חוזר וטוען בן־אור בתוקף ומוסיף: "הוא (לאצ'יניאן) עבד בעיקר עם הונדוראס בעוד שאני לא עובד עם הונדוראס". ואולם בן־אור אינו מדייק. נודע לי כי בן־אור שימש שם לאחרונה מתווך בעיסקת־נשק. פסח בן־אור הביא אישורים, חתומים בידי קולונל חוליו פרז, הממונה על הלוגיסטיקה בחיל החימוש של צבא הונדוראס. קולונל פרז אימת בשיחה טלפונית את מהימנות המסמכים ואת חתימתו. יש לציין כי בהזמנת הציוד מצויינות כמויות של נשק ותחמושת שהן מעבר לצרכיו של הצבא הקטן של הונדוראס. החשד הוא, כי חרף אישורו של קולונל חוליו פרז, מיועד נשק זה, בסופו של דבר, ללוחמי המחתרת האנטי־סנדיניסטית בניקרגואה. כלומר, אין כנראה פגם פורמלי וחוקי בעיסקה עם הונדוראס – אך יש סימני־שאלה מבחינה פוליטית ומוסרית.

בחודשים האחרונים נוקט פסח בן־אור בצעדים כדי "להתקפל" מגואטמלה בהדרגה, אם כי ימשיך לפעול שם באמצעות עוזריו, ביניהם כמה ישראלים: אחד מהם הוא אחיו חיים, לשעבר מכונאי בחיל אוויר, המסוגל במקרה הצורך לסייע מבחינה טכנית בעיסקות־מטוסים; האחר הוא ידידו, יאיר קליין, לשעבר קצין קרבי בצה"ל, אשר השתתף עם בן־אור בעיסקת מכירת כ־7000 שחפצי"ם וכן במו"מ על מכירת מנועים. קליין גם אמור היה לעמוד בראש פרוייקט של הדרכת צבא גואטמלה בהפעלת מרגמות וכוחות־שדה. עוזר אחר של בן־אור היה סטיב מלניק, מקיבוץ דליה, אך היחסים ביניהם נעכרו לאחרונה.

על כוונותיו להינתק מגואטמלה אמר לי בן־אור: "אני רוצה לחזור עם משפחתי לארץ. הילדים כבר נרשמו השנה בבתי־ספר ברמלה ובהדרגה אחזור סופית, עם תחנת־ביניים במיאמי". במשך הזמן רכש חלקת־קרקע ליד עין־בוקק מתוך כוונה לפתח שם פרוייקט תיירותי – אולם, לדבריו, הוא התייאש מהעניין עקב קשיים מצד מינהל מקרקעי־ישראל. "שזה יהיה להם כמתנה", הוא אומר בנדיבות. כעת הוא שותף זוטר (כעשרה אחוזים) ב"קומקום", פאב־מסעדה בצפון ת"א, עסק מכניס ומשגשג לפחות בימיו הראשונים. ובתחום אחר לחלוטין: בן־אור תרם אלף דולאר לקרן שהוקמה בשעתו למימון ההגנה המשפטית על נצ"מ אסף חפץ. חוץ מזה, את שבעה סוסי העבודה מגזע נדיר שבאחוזתו הישראלית הוא מתכונן להפוך לעדר גדול, שיהיה לדבריו עסק מכניס למדינה.

בינתיים נראה כי יש לו סיבה נוספת לנתק מגע עם אמריקה הלטינית, משום שהקרקע שם החלה לבעור מתחת לרגליו. זה קורה לאחר סיבוב הבחירות המסכם לנשיאות גואטמלה שנערך השבוע. בו זכה ויניסיו סרזו, מנהיג המפלגה הנוצרית־דמוקרטית, שגם קיבל רוב בסיבוב הראשון. סרזו הוא הנשיא הראשון שעלה לשלטון בבחירות דמוקרטיות מאז 1950, לאחר שנים של משטרים צבאיים. הוא התחייב, כי אם ינצח הוא יבדוק את היקף שיתוף הפעולה של ישראל עם צבא גואטמלה – עליו היה אחראי שר־ההגנה אוסקר מחיה ויקטורס.

במסגרת הדאגות הכלליות האלה לגבי עתיד הקשרים עם ישראל, ישנה הזווית האישית של פסח בן־אור, והאיום שאיננו נשקף רק על עתיד הנתח שלו בסיוע הצבאי והבטחוני לגואטמלה. לאחרונה, למשל, חתם על עיסקה למכירת מוצרים של "תדיראן" בהיקף כ־4.5 מיליון דולאר. עליה הוא אמור לזכות בעמלה בשיעור של כ־15 אחוז. חמור מזה: פסח בן־אור עלול להיקלע לצרות, משום שלאנשי הנשיא סרזו הגיעו ידיעות הטוענות כי פסח בן־אור תמך לפחות באחד ממתחריו על כס הנשיאות, חורחה קארפיו ניקול, ראש מפלגת "איחוד המרכז הלאומי", אשר נתמך בידי מפקדי הצבא. בן־אור אמר לי, בפגישתנו, כי אין לו שום קשרים עם החוגים הפוליטיים בגואטמלה. אך ממקור אמריקני, המסתמך על אחד מעוזריו של קארפיו ניקול, נודע לי כי פסח בן־אור אכן היה מקורב לו, בעיקר באמצעות עוזריו. בפגישה שנערכה במהלך מסע־הבחירות של ניקול, הבטיח בן־אור תרומה של 10 אלפים דולאר למפלגתו. וכשלב מסויים דובר על תרומה נוספת בסך 50 אלף דולאר. יתרה מזאת, הוא סייע לו בפרשה שגם עלולה להכתים את שמה של ישראל.

מדובר בהדרכת צוות השומרים האישיים של קארפיו־ניקול. המדריכים היו אנשים שנשכרו על־ידי פסח בן־אור. הוא, אגב, הקפיד מעולם שלא להופיע אישית באתר האימונים. כיוון שהצבא מסרב לאפשר אימונים כאלה ולספק נשק לגורמים פרטיים, עברו שומרי־הראש אימונים ראשונים "על יבש". בשלב סופי, פנה המועמד לנשיאות קארפיו ניקול, שהוא עורכו הראשי של עתון גדול, אל מפקד בית־הספר של המשטרה קולונל מריו רמירז רואיו, וביקש ממנו לאפשר לשומרי־הראש גישה חופשית למתקני־האימון של המשטרה. מאחורי כל פרוייקט האימון וההדרכה של שומרי־הראש עמד פסח בן־אור ושמותיהם של המדריכים ששכר לשם כך שמורים במערכת.

יתכן שפסח בן־אור סייע גם למועמד נוסף בבחירות, הרמטכ"ל רודולפו לובוס זמורה. בן־אור הוא ידידו האישי. נודע גם, כי בשלב הסופי של אימוני שומרי־הראש הוחלט לקיים אימון באש חיה וכיוון שלא היתה תחמושת, השיג בן־אור תחמושת, שנתקבלה באמצעות משרדו של גנראל לובוס, אם כי הרמטכ"ל עצמו לא ידע לאיזה שימוש נועדה התחמושת. גנראל לובוס, וכמובן ידידיו ועוזריו, נמצאים "על הכוונת" של ויניסיו סרזו. משום שבגואטמלה רווחה הסברה, כי הרמטכ"ל מתכנן הפיכה ותפיסת השלטון במקרה שוויניסיו סרזו ינצח בבחירות.

אולם פסח בן־אור הוא רק אחד מבין הישראלים, שעלולים להימצא במצב עדין לרגל חילופי השלטון בגואטמלה. בלאו הכי אין לישראל תדמית חיובית במיוחד, בעיקר לאחר שנהפכה – לפי פרסומים בעתוני חו"ל – לספקית הנשק העיקרית של מדינה זו מאז 1978, ארה"ב האשימה את גואטמלה בהפרת זכויות־האדם והחליטה להפסיק לה את הסיוע הצבאי. בן־אור והדומים לו אינם מקריבים ווהר על התמונה.

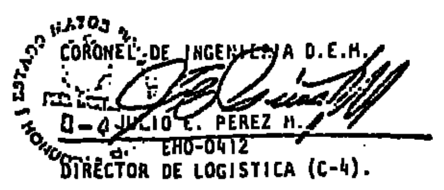
Fuerzas Armadas de Honduras
ESTADO MAYOR CONJUNTO

CERTIFICADO DE DESTINO FINAL

El suscrito, Director de Logística del Estado Mayor Conjunto certifica que las Fuerzas Armadas de Honduras han adquirido del MINISTERIO DE DEFENSA, - GOBIERNO DE ISRAEL, JERUSALEM, ISRAEL el siguiente material:

- 2,000 Granadas para RPG-7 HEAT-rockett.
- 200 Tubos (Launchers) RPG-7

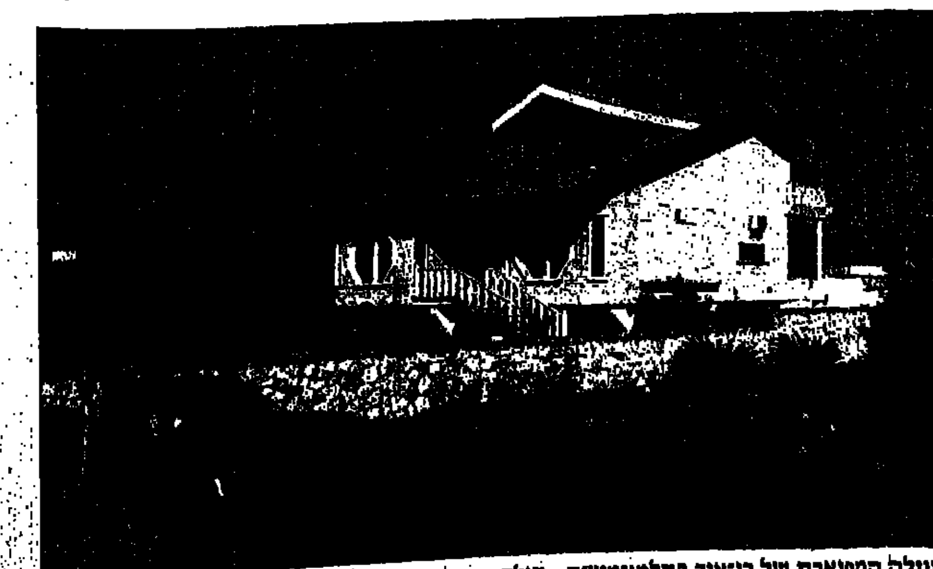
Lo descrito anteriormente es para uso exclusivo de las Fuerzas Armadas y - no será vendido ni exportado a terceras personas o países.

CORONEL DE INGENIERIA D.E.M.
JULIO E. PEREZ M.
EHO-0412
DIRECTOR DE LOGISTICA (C-4).

המסמך מהונדוראס, בחתימתו של קולונל פרז: למי מיועד כל הציוד הרבז

הצבא מסייר מעל כפרי האינדיאנים: מיישבים מחדש את האוכלוסיה האינדיאנית. (צילום: שירות "גאמא")

חורחה קארפיו, המועמד שלא זכה: בן־אור אימן את השומרים שלו. (צילום: אי.פי)

הווילה המפוארת של בן־אור בתלמי־מנשה: הילדים כבר נרשמו לבית־ספר ברמלה. (צילום: ראובן קסטרו)

"הישראלי המכוער"

אילו הכיר גרהאם גרין את פסח בן־אור וכמה מחבריו הפועלים בגואטמלה, אולי היה כותב גם על "הישראלי המכוער".

פרופסור ויקטור פררה, מומחה באוניברסיטת אמריקה התיכונה בקליפורניה, פירסם מאמר שבו כתב כי במרוצת שמונה השנים האחרונות אמנם מתממשת תקוותו הנושנה של תורתה נארסיה גראנאדוס, נציג גואטמלה באו"ם שהיה מתומכיה הנלהבים של ישראל, בדבר שיתוף־פעולה ישראלי־גוואטמלי, "אך הדבר מתגשם באופן מקפיא־דם, כי במהלך נסיעותי בגואטמלה שמעתי רטינות אין קץ על המעורבות הנמשכת של ישראל בענייניה הפנימיים. אירוניה היסטורית עגומה היא, כי בחירות דמוקרטיות עשויות לבשר את קץ הידידות בין ישראל לגואטמלה, שהחלה באופן כל־כך מבטיח. חלום שהפך לסיוט".

פסח בן־אור אמנם טוען כי המסוקים שלקח לשיפוץ נועדו לפעולות לא־צבאיות בכפרי האינדיאנים. אולם בעתוני המערב הואשם צבא גואטמלה ששלט במדינה ב־35 השנים האחרונות בהפרות ברוטאליות ביותר של זכויות האדם. לפי הפרסומים הזרים נהרגו שם כ־100 אלף אינדיאנים מאז תפס הצבא את השלטון, כדי להגן על משטרו. לפי נתון אחד, מספר האזרחים החשודים כחתרנות ש"נעלמו" שם בחמש השנים האחרונות בלבד מגיע לכ־38 אלף.

עוד נודע על "תכנית הנצחון" אשר נובשה, לפי אותם פרסומים, בעזרת יועצים ישראליים ובמרכזה מדיניות של "אדמה חרוכה" נגד הקהילות האינדיאניות ב"איזורי העימות" עם מתנגדי המשטר הצבאי: "כל אימת שהיה מסתיים טיהורו של איזור היה הצבא מעביר מנות־מזון לאינדיאנים צייתנים, שיושבו מחדש בעיירות, אשר ניתן להן השם 'כפרים לדוגמה'. הגברים גוייסו על־כורחם לסיורים של 'משמר אזרחי', שעליו הוטלה המשימה למגר את אנשי הגרילה. כפריים אלה הוכרחו להלשין על שכניהם ולהוציאם להורג באלות ובאבנים בכיכרות המרכזיות של כפריהם. תחת שלטונו של הנשיא היוצא, גנראל ויקטורס, פורחת רשת של מרכזים אשר יושבו־מחדש והנקראים 'צירי פיתוח'".

לפני כחמש שנים פורסם בשם ארגון אמנסטי", כי טכנאים ישראלים סייעו בהקמת מערכת־מעקב ממוחשבת באגף של ארמון הנשיאות, והיא אוגרת אלפי שמות של "גורמים חתרניים". עוד סופר, כי מערכת מחשבים שפיתחה "תדיראן" עוקבת אחרי ומת־הצריכה של מים וחשמל באיזורים שונים של הבירה כדי לנסות ולאתר מקומות מחבוא של הגרילה ובתי־דפוס חשאיים שלה.

תזמורת מדליקה

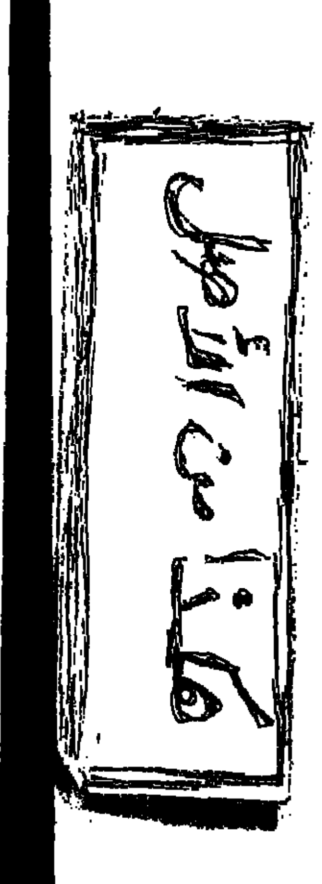
לפני הפילהרמונית

מאת מיכל קפרא
צילום: רפנה קצור

מי שרוצה להזמין את תזמורת מכבי האש – שיצלצל לנחמני המנצח הביתה. ארבעה נגנים נותרו מההרכב המקורי מלפני 55 שנה. היום הם כבר לא עוזרים לכבות שריפות. הולכים לחזרות וחיים מהזכרונות של פעם.

תזמורת מכבי־אש, עם אברשקה המנצח: טוסקניני אמר שהתזמורת צלצלה יפה.

פרצה שריפת עולם
כמעט טבעו בולם
ובראש העם
מכבי בי בי
מכבי האש...
(שיר עם ארצישראלי)

ה מנצח: תפסיקו להתנהג כמו ילדים. אתם אנשים מבוגרים.
קלריניטסט: מה, מה, מה הוא אומר.
חצוצרן א': מה השעה?
המנצח: נו, נו, שקט, שודשה.
חצוצרן א': מה השעה?
המנצח: לפתוח את החוברות.
חצוצרן ב: מה, מה?
סקסופוניסט: החוברת, החוברת.
המנצח: מתחילים בשרשרת.
חצוצרן א: למי יש שמן?
חצוצרן ג: לי יש, לי יש.
המנצח: מתחילים.

רגע דממה. כולם תולים עיניים במר נחמני, שקוראים לו גם אברשקה, המגלגל בידו את שרביט המנצח, רופק עימו מספר פעמים על השולחן והופ! מים לדוד המלך, מים מים לדוד, מים לדוד המלך, מים לדוד.

תזמורת מכבי האש של תל־אביב. חמישה־עשר איש, כולל אחד שבא לעזור, ועכשיו יושב סתם בין הנגנים כי הוא אוהב מוזיקה, ועוד אחד שכבר לא שומע כל־כך טוב, ועוד אחד, שעבר ניתוח ואסור לו לנגן בינתיים, ועד אז הוא עושה כאילו.

רוב הנגנים פנסיונרים. גיל שמונים לא עושה עליהם רושם, זה אוי־טו־טו. התתלואים, הכרידות, הזיקנה, מתנקזים ויוצאים החוצה בתרועות של כלי נשיפה: "בשנה הבאה נשב על המרפסת..." פתאום כבה האור. התזמורת, ממושמעת, ממשיכה לנגן עד הסוף. "אולי זה בכוונה?" "מה פתאום, זה לחץ" "איזה לחץ?" "לחץ של החשמל". הולכים לברר. חוזרים. מחכים. נורות הנאון מתחילות להבהב. יש אור.

כל יום שני, בשעה שבע וחצי בערב, נכנסת החבורה בפתח הקטן של תחנת מכבי האש ברחוב באזל, השוכנת ליד שגרירות מצרים, היישר אל אולם החזרות. מנדל המתופף מסדר את עמודי התווים, וכל אחד מסדר את כסא הפלסטיק האדום שלו בדיוק באותו מקום, ונוטל את כלי נגינתו. תירגולת של שלושים וארבעים וחמישים שנה. תלוי בוותק.

כפרוזדור תלויה תמונת מחזור גדולה של נגני התזמורת, שנוסדה בשנת 1930 בתל־אביב. ארבעה איש מהתמונה נמצאים עכשיו באולם החזרות. מנדל המתופף, בן ששים וחמש, מצעירי הנגנים כיום, מתנדב בהתלהבות להציג בפני את האנשים. "זה הלך לעולמו, זה הלך לעולמו, זה הלך לעולמו, זה, זה, זה..." באולם מנגנים שיר לכת. מרש סוער. בדיוק כפי שניגנה התזמורת בפתיחת נמל תל־אביב. או באולם הישן ברחוב רוטשילד, כשדיזנגוף ראש העיר, שגר בסמוך, היה נכנס להציץ. ריח חריף של הסטוריה.

"כשבאנו לארץ מפולין ב־1933", מספר נחמני המנצח, "שמענו מפה לאוזן שיש תזמורת מכבי־אש עם המנצח משה ליפניק, שהיה גם נהג במכבי אש. נכנסנו לתזמורת עשרה חבר'ה מהעליה הפולנית. גרעין מכובר". גילינסקי, בעל פאות הלחיים הארוכות, וחברו הטוב של נחמני מאז 1933 גילה את התזמורת לגמרי במקרה. "גרתי אז בשכונת שפירא. ערב אחד יצאתי לטייל, התבלבלתי בדרך ופניתי בטעות לרחוב נחלת בנימין. פתאום שמעתי תזמורת כלי נשיפה. נכנסתי, וראיתי תזמורת. המנצח ניגש אלי ושאל אותי אם אני יודע לנגן. אמרתי כן, אני מנגן על קרן. והתיישבתי."

החזרה ממשיכה. טרומפטר יעקב, בן שמונים ואחת, יושב קרוב לטרומפטר אורי, בן ארבעים ותשע. אב ובנו. בחור בן ארבעים ותשע, עם חולצה משובצת ושפם ענק. נראה לא שייך. האב מנגן ארבעים שנה בתזמורת. הבן – שלושים ושתיים. כתור ילד החל לנגן בתזמורת של אבא. "אני הלכתי אחרי אבא", הוא אומר בחיוך צעיר. "היו עוד ילדים. הם הלכו ואני נשארתי. זה משהו משפחתי אצלנו, גם האחים של אבא ניגנו בתזמורת. האנשים האלה הם כמו משפחה בשבילי. גדלתי כאן, אפילו את החתונה שלי בשנת 1958 עשיתי באולם הזה והתזמורת ניגנה. אני מרוצה. בטח. הם חברים שלי, ידידים שלי."

ח וזרים אחורה. הרבה אחורה. חמישים שנה. "מפקד מכבי־האש היה דב גפן ז"ל," מספר אברשקה נחמני המנצח, "שהיה גם מנהל מחלקת התברואה בעיריית תל־אביב. הוא דאג לנו, לחברי התזמורת החרשים, וסידר לנו עבודה במחלקה שלו. כולנו עבדנו בניקיון רחובות, והבטיחו לנו קידום בעבודה". גילינסקי: "ידעו שאנחנו אינטלגנטים, ובאמת עברנו לדרגות ניהול".

בשנת 1934 עברו חברי התזמורת קורס בכיבוי אש. "אז כולם היו מתנדבים. היינו מתנדבים במשמרות. ארהו, פעם אחת אפילו השתתפנו ממש בעזרה", נזכר נחמני, "היתה שריפה ענקית ברחוב הקישון פינת מרכז מסחרי. מפעל אוקסנהורן עלה באש. אנחנו עזרנו לכבות. אבל ככה, היינו יושבים בדרך־כלל ליד הטלפון. היום אנחנו כבר לא מתנדבים. יש להם סידור עם תנועת הצופים. הצעירים יותר טובים. אבל פעם כו־ר־לים התנדבו."

"סיפרת, סיפרת, שדיזנגוף היה מרוצה מהתזמורת?" מתעניין גילינסקי אצל נחמני, "תספר אתה", אומר נחמני. "טוב. אז ראש העיר דיזנגוף היה נכנס להקשיב והיה מאוד מרוצה." גאווה יפה. "מכונית הכיבוי המודרנית הראשונה נקראה על שם מאיר דיזנגוף. קוראים לה מאירה. עד היום היא עומדת על הגג."

שנת 1935 היתה שנה גדולה לתזמורת. איזה כבוד היה. נוסדה תזמורת מתחרה. תזמורת סימפונית, של קונצרטים, לא של תהלוכות. היום זוהי הפילהרמונית. אז עדיין קראו לה התזמורת הארצישראלית. לקונצרט הפתיחה שנועד להתקיים במגרשי התערוכה בצפון תל־אביב, שם התקיים "יריד המזרח", הזמינו את המנצח טוסקניני. בפתיחה צריכים היו לנגן את ההימנונים. את "התקווה" וכמובן גם את "אל מלך נצור" כי המנדט הבריטי שלט אז בארץ. אבל מה עושים כשטוסקניני הגדול והקפריזי מסרב לנגן הימנונים באופן עקרוני? מזמינים את מכבי האש. "שבועות שלמים התאמנו על נגינת ההמנונים כדי שזה ישמע טוב", נזכר נחמני. "אחרי שניגנו, ניגש אלינו טוסקניני ואמר לנו שהתזמורת צילצלה יפה. חוויה גדולה." בשנת שלושים ושש, התרגשות נוספת: פתיחת נמל תל־אביב. "הביאו אותנו על פלטפורמה, והצפיפות שם היתה איומה. ניגנו המון שירים. מה ניגנו? "הבו לנו מים מים", "יין, יין", "הורה סחרחורת", "עץ הרימון", והיו שם נאומים והופיע גם סר ארתור ווקופ, הנציב העליון של פלסטין, הו, הוא היה פופולארי, והסבלים חיכו בכבר כדי להוריד את שקי המלט הראשונים מהאניה, משהו גדול זה היה."

ובין ארוע הסטורי אחד לשני הם ניגנו בגן גרוזנברג, ועל חוף הים, ובערלאירע: "הייצו נוסעים על אוטו פתוח ברחוב אלנבי. נו טוב, אז זה היה רחוב גדול, ומנגנים שירי פורים, והקהל היה מוחא כפיים ורץ אחרינו". וכש"הבימה" לא היה תיאטרון אלא משטח ענק ליד המשתלה של העירייה, הם ליוו בנגינה את הבלט של גרטרוד קראוס. בקיץ האחרון, שהיה עמוס הופעות, הם ניגנו בכיכר אחרים. ובערב הפתיחה של החוויה הישראלית, ובערב הפתיחה של הקפה־פאב "הקומקום". ומשם, מהבימה המאולתרת של ה"קומקום", כשמולם רוגמניות, ופקידות, וסתם גברים מצועצעים. הם יכולים להשוות ולהיזכר. בקהל ההוא, בקהל של פעם.

(המשך בעמוד 41)

תום ווייטס או: הזמר של המפסידים

אמסטרדם

הרשו לי לספר לכם על זמר שהופיע באמסטרדם ולא הצלחתי להשיג כרטיס למופע שלו. שמו של הזמר הוא תום ווייטס. הזמר של המפסידים. וזה שנסעתי מלונדון עד אמסטרדם רק כדי לשמוע אותו, ונשארתי בחוץ, זאת ממש שורה מאחד השירים הלוזריים שלו.

כדי להסביר מה אני אוהב בתום ווייטס, עלי להסביר מה אני אוהב בשירים, או בעצם – באמנות בכלל. ובכן אני אוהב את הסיפור. שיר טוב מספר לי סיפור. אין דבר נורא יותר מקריאת ספר שלא מספר לך ולא כלום, והמדפים מלאים בספרים ריקים כאלה. גם ציור טוב מספר לך סיפור, והמוסיקה – מספרת ועוד איך.

תום ווייטס יודע לספר. אתה מקשיב לו ונכנס לסיפור שלו, מרגיש את הסיפור שלו, ומשום כך – המסר שלו כמשורר השר את שיריו הוא מושלם, וההישג האמנותי שלו כביר. בקול שחור, מלא ויסקי ועשן, הוא מרבר על המפסידים, המהמרים, הננטשים והבודדים. אלה שנפלטים בסוף הלילה אל בר של ארוחת בוקר מעופשת, והמלצרית שרה להם את התפריט העצוב שלה:

„ביצים עם נקניק,
עם תפוחי אדמה בצד,
קפה לבן
אולי גם עוגה?"

אבל השיכורים לא אוכלים, רק מזמינים עוד שתייה וממשיכים לבהות אל תוך היום החדש, דרך תחתית של כוסית. וכל אהבה הופכת להיות לפארסה המסופרת בבלוז, ובתמונות קצרות וחדות, כמו תסריט, וזה לא סתם שאתם רואים את תום ווייטס מנסה את כוחו בסרטים. בתפקידים אפיזודיים, משום שהתפקיד הגדול שלו הם חייו. חייו, שהיו עד כה זרוקים כמו שיריו, ורק כעת הוא מתחיל להתברגן, ואם הוא יצליח, ויהיה לנו מאושר, הלך לנו תום ווייטס. בדרך כל זמר.

כאב, אמת, וכושר ביטוי מדויק, הם החומר היצוק אל שיריו של ווייטס, ובגלל הוירטואוזיות הלשונית הנפלאה, לא קל לתרגם אותו. ננסה לספר לכם בעברית, בלוז אהבה שנקרא „מיוריאל" (שם של נערה):

„מיוריאל מאז שעזבת את העיר המועדונים נסגרו
ונשאר עדיין פנס בוער אחד במורד הרחוב הראשי
איפה שהיינו פעם מטיילים
ומיוריאל אני עדיין מסתובב בכל המאורות הישנות ההן
ואת הולכת אחרי לכל מקום תמיד
ומיוריאל אני רואה אותך ביום שבת בערב
על המגרש עם השיער שלך קשור לאחור
והנצנוץ היהלומי שבעיניך הוא
טבעת הנישואין היחידה שאקנה לך
מיוריאל
ומיוריאל תגידי כמה פעמים עזבתי כבר
ת'עיר הזאת
להתחבא מזכרונות עליך
שרודפים אותי תמיד
אבל אני מצליח לברוח רק עד לבר של הויסקי הבא
אני קונה עוד איזה סיגר זול ורואה אותך כל לילה
הי מיוריאל מיוריאל
הי כחורצ'יק אולי יש לך אש"

ככה בלי פסיקים, בלי חריזה כמעט, כששמה הפרטי של הגיבורה מופיע בלי חשבון, מעביר לנו ווייטס מין שיחה של שיכור עם עצמו ועם הוויסקי שלו, בסוף הלילה, שבו נאגרים כל החומרים שמהם עשויים שירים. רוב השירים של ווייטס הם סיפורים ששמע או השמיע בבארים. סיפור על אנשים שאלוהים שכח אותם, אבל הם סולחים לו, צוחקים איתו, ובעיקר – שותים איתו. אחד משירי הבאר הנפלאים שלו הוא דואט כלווי עם בט מידלר, שגם היא כמובן יודעת להכניס לך שיר ישר לתוך הלב. השיר נקרא „אני לעולם לא מדברת עם זרים". סיפור על שניים שנפגשים בבר, נטושים ומותשים. הגבר מנסה להתחיל עם האשה, והיא אומרת לו: „אני מכירה את הקטעים האלה, לא נולדתי אתמול, רד ממני." ובפזמון: „חוץ מזה, אני אף פעם לא מדברת עם זרים..." שני הזרים שבשיר הולכים ומבינים אחד לשני, עד לגאולתם המסופרת בסוף השיר, כששני הזרים שרים ביחד:

„כולנו מתחילים כתור זרים
כולנו זרים גמורים
כל זמן שאנחנו מכחישים
שכולנו זרים גמורים
לפני שאנחנו מגלים
שהנה אנחנו כבר לא זרים יותר"

סיום טוב שמשאיר צביטה. איזו צביטה? אותה צביטה ששיר טוב חייב להשאיר לך. בעתון „הולנד החופשית" אני קורא את הסיפור של מספר הסיפורים. ואני מתמצת אותו בראשי פרקים: תום ווייטס נולד בפילמונה, קליפורניה בשנת 49. אביו היה מורה לספרדית. כשהיה בן עשר, הוריו נפרדו, והוא עבר עם אמו ושתי אחיותיו לסן־דיאגו. בית ספר התיכון הגעיל אותו.

„אני ישנתי בשנים האלה," הוא אומר, „ותאמינו לי שלא הפסדתי כלום."

לפני שגמר תיכון התחיל לעבוד בפיצריה בסן־דיאגו, ושם התחיל להקשיב לסיפורים של המלחים והזונות, ולכתוב שירים המלאים בשפה שלהם. במקביל הוא התחיל להתעניין בעבודתו הספרותית של המשורר השיכור צ'רלס ביקובסקי ולהפוך לחתול־לילה. שישן ביום, ומשתכר וחולם בלילה. הוא נראה תמיד כמו זמר רחוב, עם זיפי זקן, חליפה ישנה ונעלים קרועות. לפני שש, הופיע כגיטריסט בלהקת רוק, כשהוא מושפע מאוד מעולם הג'ז. באחד המועדונים הוא נפגש אחרי ההופעה עם המפיק המהולל הרב כהן, הוחתם על חוזה תקליטים עד שנת 80 והתחיל לשיר שירים מפסידים על אנשים מפסידים לאנשים מפסידים. שירים מתוחכמים המפליאים לערב לשון גבוהה עם עגת הבארים. ב־77 נפגש עם ריקי לי ג'ונס, זמרת גדולה בזכות עצמה. לפני ההופעה שלו באמסטרדם, מדבר תום ווייטס בתום לב על נישואיו הכושלים משהו ללי ג'ונס:

„בפעם הראשונה שראיתי אותה היא היתה ג'ין מנספילד, מרשכת בצורה לא רגילה, אבל היא פרימיטיבית, על הכמה היא נפלאה, שחורה וסאכסית. היא שתתה הרבה. גם אני שתיתי הרבה. אפשר ללמוד המון על אשה שאתה שותה איתה הרבה. בחכמת־רחוב היא חכמה הרבה יותר ממני. היא מפחידה אותי."

ואם זה לא בלוז, אז מה כן?

ביחד איתה, ועם מוסיקאי נוסף – צ'אקי וייס, גם תום ווייטס במלון „טרופיקנה", בלוס־אנג'לס. שנים קשות וקשוחות, אבל מלאות בשירים קשים וקשוחים, אלבומים שמי שמבין אותם, מקבל את העלה ביותר שאפשר לקבל מאמנות. כלומר, הוא מרגיש את הסיפור של האמן המספר. הזדהות מוחלטת עם משהו אמיתי שנאמר לך.

כעת, באלבום החדש שלו, אחרי גרושיו ונישואיו השניים לקתלין ברנטון, תסריטאית־בית של הבמאי קופולה, אנו מגלים אצל ווייטס סימנים ראשונים מדאיגים של אושר. כשמראיין שואל את תום ווייטס איפה הוא הולך לגור עם משפחתו החדשה, הוא אומר: „קנזאס. קנזאס זה מקום טוב לחלום".

סיפרתי לכם על הופעה שהחמצתי, אבל אתם אל תחמיצו את הזמר הזה. ואם אתם מרגישים זרים, מזגו לעצמכם כוסית של ויסקי, ותקשיבו לאדם שיודע להקשיב, ותראו שאתם לא היחידים, וכולנו זרים עד שאנחנו פוגשים זה את זו, ואז פתאום אנחנו לא זרים יותר.

יהונתן גפן

תום ווייטס: סימנים ראשונים מדאיגים של אושר.

עולים מאמצים, בני הזוג סילבי ומרסל לזובסקי (משמאל) ועולים מאומצים, בני משפחת אדלר (מימין: ליאו, סמי, אלחנן וברוריה) בירושלים: שבת אחים גם יחד. (צילום: יצחק אלהרר, "סקופ 80").

אחד על אחד

עולים יהודים־דתיים מארה"ב נקלטים בארץ הודות לארגון מתנדבים ישראלי, המאמץ אותם, דואג לכל צרכיהם, מלמד אותם להסתדר בעבודה ובסופרמרקט, ותומך בהם בתוך מסגרת חברתית חמה.

פטנט לעליה

„המימסד הסוכנותי טוב לסידורי העליה הטכניים", אומרים פעילי הארגון, בעצמם עולים לשעבר, „את הפרטים הקטנים שבגללם עולים, או מתאכזבים ויורדים, ניתן להסדיר רק בקשר אישי". מותר להעתיק את הפטנט.

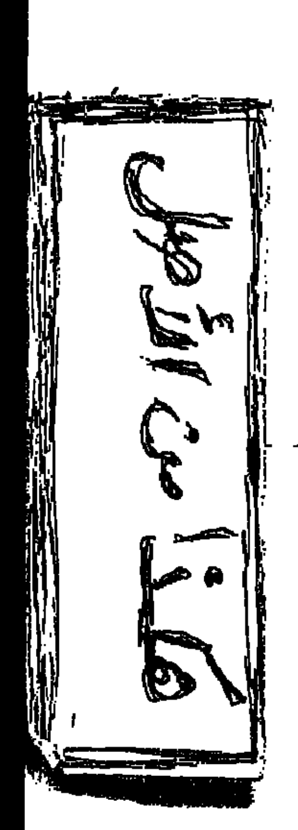
מאת תהילה עופר

שירלי כהן, עולה חדשה מארצות־הברית, נכנסה לפני חודשיים בפעם הראשונה לדירה שקיבלה במרכז הקליטה בגילה. פתחה את המקרר. „איזה יופי הסוכנות היהודית", אמרה לבעלה ארתור ולבנותיהם, שרון ואליזבת. „תראו, הכינו לנו פריז'ידר מלא כל־טוב. לא רק מצרכים, גם אוכל מבושל ועוגה". סם סטיינברג, ירושלמי שעלה לפני שמונה שנים מדרום־אפריקה, והביא עכשיו את משפחת כהן מנמל התעופה למרכז הקליטה. החריש. רק מאוחר יותר נודע לשירלי כהן, שהמצרכים הקטנים שקנו מצרכים, בישלו ואפו, לא היו פקידי־סוכנות. אלא המתנדבים המאמצים שלהם בארץ – הזוג סטיינברג, דפנה. אשתו של סם, שהיתה בביקור משפחתי בדרום־אפריקה, בטרם צאתה, דאגה למלא את המקרר של העולים המאומצים שלה.

גם ברוריה וד"ר סמי אדלר מצאו מקרר מלא כל־טוב כשנכנסו לפני שנה ורבע לראשונה לדירה הירושלמית ששכרו בשבילם המאמצים שלהם. סילבי ומרסל לזובסקי, וכיוון שברוריה, כמו בעלה הרופא, שעלו מניו־יורק, ידעו עברית קודם שעלו לארץ, הפתיעה אותה סילבי במתנה שימושית נוספת: על השולחן, בסלון, הניחה את אחד מספרי הבישול של רות סירקיס. זה יעזור להם להפוך ישראלים לכל־דבר – החליטה סילבי. גם היא, כאשר עלתה לפני שנים אחדות מבלגיה, לאחר שנישאה למרסל, שעלה משווייץ, לא ידעה מה קונים, מה מבשלים ומה אוכלים בארץ האסיתית שלנו.

סילבי קנתה גם מטאטא וכמה עציצים למאומצים שלה. כמו שדפנה סטיינברג לימדה את שירלי כהן שבישראל עושים ספונג'ה במקל, בסחבה ודלי מים, עבודה שעקרת־בית אמריקנית אינה מכירה כלל. דברים קטנים? „החיים בנויים דברים קטנים", אומר ארתור כהן, שבאמריקה עסק בתיווך בנכסי־דלא־ניידי, והתגורר בבית בן שנים־עשר חדרים ברובע מונסי. „סביון" של יהודי ניו־יורק. מי ילמד את מר כהן, שכל חייו כתב וגבה שיקים, איך כותבים שיק בישראל? סם סטיינברג, הוותיק, שהקים בירושלים מפעל לייצור רהיטים, הלך אתו לבנק. כמו שמרסל לזובסקי, מהבעלים של „פרוות שרף", הלך עם ד"ר אדלר, גם לסוכן ביטוח, גם למתווך דירות, כדי לחפש דירה נוספת בשכירות, לפתיחת מרפאה, במקום טוב בעיר. „אני ידעתי מה זה מקום טוב לרופא גסטרו־אנטרולוג ברובע קווינס בניו־יורק, מה יודע עולה חדש איזה מקום בירושלים טוב לפתיחת מרפאה פרטית?" אומר ד"ר אדלר. הוא עובד עם קופות החולים מכבי והמאוחדת.

(המשך בעמוד 20)

פטנט לעליה

(המשך מעמוד 18)

שני זוגות של עולים־חדשים־מאומצים ועולים־ותיקים־מאמצים, מתוך מערכת קל־טה פרטנית מפוארת, אם־כי עדיין צרת־מי־דות, שכדאי לחקות אותה מהר־מהר. בטרם יגיע, אם וכאשר יגיע, גל העליה מברית המועצות. כאשר שומעים העולים החדשים את שמי הפרטי הם מתפלאים. „מה, זה שם של אשה?" תוהה שירלי כהן. „חשבנו ש'תהילה' היא רק התנועה שכוכותה עשינו עליה", היא אומרת ליצחק טבת, ה„אבא" והמזכ"ל של אותה „תהילה" מופלאה. על הפגוש האחורי של מכוניתו יש מדבקה: מגן־דוד תכול וכתובת „תהלה – מימר חדש בעליה". ראשי התיבות – של „תנועת התנדבות לעליה דתית".

אולי זה המקום לציין: רבים אומרים, לשבח או לגנאי, שישראל מתמלאת יהודים דתיים. אמנם עדיין רק במסגרת העליה הדלה מהעולם החופשי, אך חלקם עלו בעזרת המימר החדש הזה בעליה. התנועה רשומה כעמותה. אבל מותר להעתיק את הפטנט. הוא יכול לפעול יופי גם אצל השומר הצעיר וככל תנועות הנוער הציוני. להן תנועות מקבילות בארץ ובעולם. בשמות שונים: דרור, הבונים, בית"ר, הנוער הציוני. לא במקרה לא הוזכרתי את בני־עקיבא. „תהלה" זה פטנט של „סוסי המלחמה" הותיקים של בני־עקיבא. אותם החליט לחפש יצחק טבת, כאשר הרעיון עלה בראשו, תחת הכיפה הסרוגה.

הוא יליד נתניה, נשוי־פלוס־ארבעה. בני־עקיבא. נח"ל, לימודי היסטוריה ומדעי המדינה בבר־אילן, הוראה בניקוה־ישראל, בצייכלין ובמכון גולד למורים ומדריכים מחו"ל. שליחות באנגליה, מטעם בני־עקיבא, בה הגיע לחברות במזכירות העולמית. אחראי על קבוצות נוער שבאו לשנת־שירות בארץ מטעם התנועה. לפני חמש שנים, שליחות לשלוש שנים כנציג ומהלקה לנוער ולחלוץ של הסוכנות היהודית בארה"ב. שם, מכל הסקרים עולים נתונים רומים: 17 אחוז מיהודי ארה"ב „חושבים עליה", כתרגום הביטוי מאנגלו־עברית, אלא שבין „חושבים" עד "עושים" – הפער עצום. עולים כמה מאות, אלפים אחדים בשנה, במקרה הטוב. 17 אחוז זה מאות־אלפים.

איך מגשרים על הפער? הרעיון התבשל מזמן והיו לו כמה שותפים, בהם המנ"ר יוסף שפירא שהיה אז ראש עלית הנוער ומזכיר הקיבוץ הדתי יצחק פלזנר. ברקע, כנס שהתקיים אחרי מלחמת יום הכיפורים, בהשתתפות שנת־אלפים מותיקי העולים בכנסת בני־עקיבא. הם שאלו „למה לא מנצלים אותנו?" יצחק טבת, בבואו לארה"ב, שאל את עצמו „היכן בוגרי התנועה שלא עלו?"

והתחילו לחפש את חברי התנועה לשעבר, בהם מדריכים, פעילים. כמו רוב היהודים בגולה, הלכו ללמוד מקצוע, התחתנו, חיכו „שהילדים יגדלו קצת". כל התירוצים טובים לדחיקת העליה לתחתית סולם הקדימויות. בארץ גובשה קבוצת 3,000 משפחות שעלו בעבר. מאגר לקשר אישי עם משפחות בחו"ל, נוסח רפנה וסם סטיינברג וסילבי ומרסל לווכסקי. באמריקה גובשה קבוצה ראשונה של בוגרי התנועה, באמצעות החברים מהארץ ששמרו קשר עם חבריהם מאז, שליחים לשעבר, חיפוש בכרטסות. איך זה פעל בשטח?

„תמיד חשבנו עליה", אומר ד"ר ארלר, בן 37. „גדלתי ולמדתי בשווייץ, הייתי בבני־עקיבא. אחרי מלחמת ששת הימים הייתי שנה וחצי בישיבה בארץ. בבית היה רקע ציוני. למדנו עברית. התמחיתי בארצות הברית. התחתנתי. נולדו הילדים וכך קרה שאחרי 73' לא ביקרתי בארץ יותר מעשר שנים. לא היה לי פנאי לטפל ברברים מסובכים כמו עליה." גם ברוריה אשתו עשתה בארץ שנה בצעירותה, בכבללת כיתתה. אמריקה רזתה את העליה. למדה אמנות, נישאה, ילדה תאומים, ימימה ואלחנן, כיום בני 14, ואת לאה, בת חמש. „אף פעם לא קנינו למשק הבית מכשיר חשמלי בלי לוודא שיהיה מתאים גם לחשמל בישראל", היא מסבירה את ה„חושבים עליה". עד שבמקרה, לפני שנתיים לערך, נתקלו הארלרים ביצחק טבת. סיפר שהוא מגבש קבוצה ל„סיור גישוש" בארץ, לקראת עליה. אמרו שעדיין אינם בטוחים בעצמם. השיב: „אקח סיכון איתכם."

„כל הלילה לא ישנו. ראינו שזה פתאום מציאותי. אפשרי. שנה לפני־כן כמעט ועלינו, אבל התאכזבנו. כי אדם שהבטיח עבודה, הפר את ההבטחה. חשבתי לעצמי – האם האיש שלא קיים את הבטחתו ובגללו התאכזבתי, הוא שיקבע אם אנחנו נעלה לארץ־ישראל?", אומר סמי ארלר. בסיור הגישוש של „תהלה", פגש שוב ידיד מנוער, שהכיר בתנועה בשווייץ. מרסל לווכסקי. שמור עם ארלר לוח הפגישות הרחוס שהכינו לו המאמצים

מזכ"ל תהל"ה יצחק טבת: מלמדים את העולים איך לכתוב שיק, מה זה "מקום טוב" בעיר, איך עושים ספונג'ה עם סחבה ודלי, ואיזה ניר טואלט רך יותר...

בסיור־גישוש נוסף שעשה: סילבי, העובדת כמזכירה רפואית ומרסל, הבקי בעסקים, דחסו פגישות עם רופאים, אנשי ביטוח, מתווכים. מרסל נתן בידיו את המפתחות של מכוניתו ואמר לו „סע". פתאום העליה קרמה עור וגידים. היה בארץ מי שדאג לנירות, לקיצור תורים במיפגשים, לכל. „רק אז, כשובי לניו־יורק, הלכתי לחפש שליח־עליה של הסוכנות, כדי שיסדיר את העניינים הטכניים", אומר ד"ר ארלר.

ביקורת נגד מריניות העליה של הסוכנות ושליחי העליה? יצחק טבת, כמו מרסל לווכסקי, אומרים שהסוכנות, כמימסד, בנויה לדברים הגדולים, סידורי עליה טכניים, הפניה למרכזי קליטה, אולפנים. את הפרטים הקטנים, שבגללם עולים ובגללם מתאכזבים ויורדים, ניתן לעשות רק בקשר האישי. ברוריה וד"ר ארלר אומרים: „התנועה הקדימה את עלייתנו, והקדמת העליה היא לפעמים הסיכוי היחיד שבכלל תתקיים עליה ולא תידחה בלי־סוף."

כך יוצא גם אצל הזוג כהן. מדירתם במרכז הקליטה בגילה, המרוהטת בחלקה והיטים שקיבלו מהמאמץ הישראלי, נשקף נופה המטריף של ירושלים. עולים ברגל 82 מדרגות. שירלי כהן מתבדחת: „אני עושה עליה שלוש־ארבע פעמים ביום. מהסופרמרקט, מהאולפן, מסידורים שונים. באמריקה הייתי קונה פעם בכמה שבועות. כאן המקרר קטן ומי יכול לסחוב מצרכים רבים על כל המדרגות?" אינה מתלוננת על הירידה הגדולה ברמת החיים, מפריע לה רק שהיא עדיין מתבלבלת בסופר, כי אינה יודעת מה יש בכל קופסה, איזה נייר טואלט רך יותר, ואיזו אבקת כביסה. לומדת עברית במרץ. היא תזונאית במקצועה.

ועל עלייתם: „ביקרנו פעמים אחדות בארץ, חשבנו עליה. בת אחת היתה בארץ, חזרה לאמריקה, נישאה ובעלה אינו רוצה לעלות. בת שניה לומדת ארכיטקטורה באמריקה, מי יודע אם תעלה. אליזבת, בת 19, באה הנה לפנינו, עכשו היא עושה שירות לאומי בשערי צדק. בשביל שרון, חיפשנו בית־ספר מתאים. היא בת 14, וחינוך הוא דבר משמעותי כשחושבים על עליה, לא פחות מעבודה ודירה. דבר לא זז, עד ששמענו על 'תהלה'. השתתפנו בשבתון לקבלת מידע, באנו לסיור גישוש. 'תהלה' הקדימה את עלייתנו בשלוש שנים. ואולי בכלל."

גם הם הגיעו לשליח העליה רק לאחר שכבר החליטו לעלות. בארץ, סם סטיינברג, בין הטיפול במפעל הרהיטים שלו, ברר איזה מרכז קליטה מתאים להם, מה כדאי שיביאו אתם ומה לשלוח במטען גדול באוניה. הוא עשה הרבה שיחות טלפוניות אליהם כדי למסור להם את מירב המידע. „כמובן על חשבוני, הרי אנו מתנדבים". בעת סיור הגישוש, לא חש סם מה גדול היה חלקו בהחלטתם לעלות. שירלי כהן זוכרת: „ברגע מסויים אמר לנו סם ששתי הבנות הנשואות שלו, והבן שמשרת בחיל־אויר, והצעיר שלומד בישיבה תיכונית, עלו יחד אתם מיוהנסבורג. הנכדים כבר ירושלמים. זה עשה לי משהו, לשמוע על האפשרות של נכדים ירושלמים..."

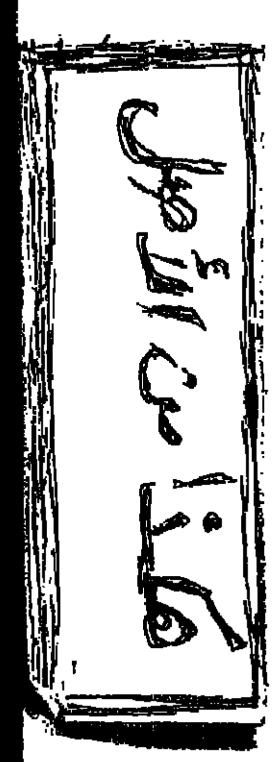
ציונות יפה, כמו פעם. אנשים המשאירים כל־טוב בארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות, המושכת כל־כך הרבה יורדים מישראל. מעטים עדיין. אולי ירבו, אם גופים רבים, מפלגתיים, תנועתיים, קיבוציים, יקחו את העניינים בידיים לפי הנוסחה של „תהלה". פה מתקיימים סמינרים וימי עיון למתנדבים, ללמוד כיצד להתמודד עם צרכי העולים. בחו"ל התנועה מתרחבת. בארה"ב, בתום שלוש שנות פעילות, כבר יש כמה מוקדי־ריכוז של עולים־בכוח. היו שמונה סיורי־גישוש בארץ, בכל סיור כמה עשרות אנשים. כאלפיים משפחות בארה"ב ובקנדה קשורות עם התנועה. סניפים נפתחים בלונדון, פאריס, יוהנסבורג, בואנוס־איירס. כותבים לאנשים, מזמינים לשיחות, לשבתוני־מידע. שולחים חוזרים. מגרנדים. בתל־אביב יש שתיים־וחצי משרות בשכר, אחת מהן של המזכ"ל טבת, פלוס שתי בנות בשירות לאומי. בחו"ל יש שני שליחים. זה, בתקציב של 80 אלף דולר בשנה, תמיכת הסוכנות. כל השאר – מתנדבים. המימון העצמי של המשתתפים בסיורי הגישוש מסובסד, במסגרת 'תור ועלה'.

ההתפעלות מהיעילות וההתלהבות שבה פועלת המסגרת אינה מקהה את החוש הפרקטי של הישראלי המצוי: יופי, אז כמה כבר עלו בפועל? 200 משפחות. זה הרבה? זה מעט? זה יחסי, כי מארה"ב עלו בתקופה המקבילה סך הכל כ־2,000 איש. 200 המשפחות יושבות במקומות שונים בארץ, בקרני־שומרון, בירושלים, בצפת, בבאר־שבע, ביו"ש ובתוך הקו הירוק, בישובים קהילתיים ובערים. התנועה פתוחה מבחינה רעיונית, האתגר הוא עידוד העליה לשמה, במישור של קשר אישי ומשפחתי. רעיון ראוי להעתקה.

תהילה ענבר

60 דגמי חדרי שינה.
12 תשלומים שווים.
מקום אחד.
בית מרס.
במבצע מכירות ראשון מסוגו, מציע לכם אגף חדרי השינה בבית מרס, את כל חדרי השינה ב-12 תשלומים דולריים שווים.
לבחירתכם 60 דגמים שונים של מיטב המעצבים והיצרנים באירופה
SCIAE
MOBILGALA
COUSAPRT
BENICARLO
GORUMOSA
פתוח במוצ"ש
כך קונים רהיטים בעולם
תל-אביב — הרצל 158 • חיפה — הרצל 52 • באר שבע — דרך חברון 4
ירושלים — שלומציון המלכה 16 (בנין האחים ישראל) פתוח ביום ו' אחה"צ
פרס

עניין פרטי

אברהם (בצלאל) בע־עוז

סגן שר החקלאות

אברהם בע־עוז: אדמה זה מה שמדבר אלי.

בן 51. מראשי התק"ם. נשוי ואב ל־3. גדל בת"א עם אמו, הציירה ציונה תג'ר, גר בקבוץ נחל עוז שהוא נמנה עם מייסדיו.

הבית הקיבוצי בשבילי זה לא משהו ערטילאי. בשבילי, להיות חבר קבוץ זה לדעת מה היה בכל מטר מרובע, מה ישנו, מה קורה היום. לדעת שאקבר שם, על הגבעה. הקבוץ זה לא שאלה של טוב – לא טוב. זה הבית שלי. צמחתי איתו ואני מקווה שסייעתי בצמיחתו. קבוץ זו האמת שלי, הבטחון הכלכלי, היציבות, המקום ממנו יצאתי ואליו אני חוזר בכל רמה שהיא. הקבוץ זה אני, זו היצירה שלי, הצלחתו זו הצלחתי וכשלונו – כשלוני. הבית הזה הוא גם מאבק כי בבית אתה לא מחליט לבד. זו התמודדות עם צבור רחב יותר מאשר במעגל המשפחתי הצר. אני לא יכול לעשות מה שאני עושה בלי הגיבוי של הקבוץ. הסך הכל שלי הוא הבנת התחושה שהקבוץ משדר אלי, בארוחות, על המדרכה, דרך האשה והילדים. התחושה שלי היא שאם הקבוץ שלי לא אתי – אני לא קיים. ויש המעגל המצומצם. המשפחה, הבית, הקירות שאני אוהב, התחושה. חמאר אינטימית, צבעי הרפוד מול החלון, הכתום והכחול.

אני מאוד אוהב קומבינציות של צבעים. השילוב יכול להיות חריף אבל מאוזן. צבע צעקני יכול להתאזן מצבע אחר. בחדר הזה יש צבעים חריפים מאוד. אני חי אתם טוב. כחול עז, אורנג', גווני השטיח הכחולים, אבל לא הייתי יכול לשאת כתם צהוב בחדר הזה. מכל התמונות, אני הכי אוהב את „מעשן הנרגילה", לא מפני שאמי ציירה אותה אלא מפני שזו תמונה מצויינת. אמא לא רצתה לתת אותה והיא צודקת. זו לא תמונה שנותנים. רבנו, ולבסוף הוצאתי אותה. התמונה ממול, של נחום גוטמן, היא מתנת חתונה. וזה ציור של הולצמן, שאני מאד אוהב. ואחר־כך לובין, סטימצקי, פרנקל. וזו תמונה של חבר מקבוץ גבים, וזה אקוורל של גליקסברג, (שהיה מזכירו של ביאליק) וזה ציור של זריצקי. כאן, למעלה, חיה שורץ וקוסונוגי, ציור עם הרבה אטמוספירה. כנשמה, והנה גלעדי, איש של עבודה. מרגישים את זה גם באטמוספירה של התמונה. וזה ציור של חנה לוי, ציירת עם יכולת קומפוזיציה מעולה ורגישות אדירה לצבע. בתמונה שלה אני יכול למצוא קצת גשם, התחלה של לבלוב, לפעמים המגנה. אני לא רוצה להיות עם סגנון אחד, אופי אחד של ציור. רואה את הכל כמכלול. כל ציור יש בו את חטיפה שלו, את המיגוון שלו, ואני מרגיש איתם שלמות, מרגיש נוח. אני אוהב ציור שמביע איזושהי מחשבה, תפיסה, פנים שהצייר הצליח להוציא החוצה. נכון שציור אימפרסיוניסטי מדבר אלי יותר. ציור שהפיגורה בתוכו מתארת מצב יותר מאשר דיוק

איפה הציורים שלי? אני לא תולה אותם. עם אמא כמו שלי אני לא יכול להרשות לעצמי, גם לא מתיימר. רושם, מצייר בצבעי מים וגואש, אבל בשביל לצייר צריך לעבוד, להשקיע מאמץ.

הדמות שצויירה. אבל יש גם ציורים מאוד מודרנים שאני מת עליהם. בשבילי ציורים זה לא רק ציורים. הם נותנים לך גם את תחושת האישיות של הצייר. ככה אני בוחן ציורים.

איזה מזל אתה? **אני יודע? נולדתי ב־7 לדצמבר.**

על מה קשה לך לסלוח? **על טמטום, שטויות וחוסר דיוק.**

מה לדעתך החסרונות שלך? **שאינני יודע לקנטר בקיצוניות המתאימה בחיים הפוליטיים. לא יודע להפוך נושא מעניין שצריך לעסוק בו לסקופ, לא יודע לנסח נכון, הלשון שלי לא די מאומנת לפוליטיקה.**

ממה אתה נעלב? **כשאני לא מסוגל לתת את התשובה הנכונה להתקפה בלתי מוצדקת. נעלב מעצמי שאינני יודע להתמודד עם זה.**

מה מצחיק אותך? **הגששים והפוליטיקה. לפעמים יושב בכנסת ועושה קריקטורות על ביטויים של חברי הכנסת.**

מה ישראלי בעיניך? **חוף הים בת"א, נוה צדק עם רחוב שלוש ורחוב יצחק אלחנן, לעבד את האדמה, לשיר על הדשא שירים רוסיים, ומריבה עם הדוסים השחורים שהולכים כמו פינגווינים במאה שערים, ולריב את הריב בין מרוקני לרומני ולאכול פלאפל וקוסקוס ואיקרה ולזכור שהיה פעם אוטו „מעביר" על שתי קומות.**

מה אתה שונא בארץ? **ישראלים שנהיו מומרים על המודל הלא ישראלי. עדות המיזרח זה הדבר הכי מאוזן מבחינת תפיסות דתיות, לאומיות, עדתיות. כשאני רואה שכהנא סוחף אליו אנשי עדות מזרח שהופכים ל„דוברי אידיש" במנטליות – זה מטורף בעיני, זה מגעיל אותי. אני בטוח שזה לא אמיתי, מתוכנת מבחוץ.**

באיזה ספורט אתה עוסק? **רגל אחת על הקלאץ' והשניה על הברקס.**

מה עוזר לך להתרכז? **לחץ.**

מה המאכל האהוב עליך? **סלט ירקות חתוך ממוצע, מלפפונים, עגבניות קצת חמצמצות, פטרוזיליה, נענע, לימון, פלפל, שמן זית, הרבה לחם לבן להרביץ עם המיץ שנשאר.**

מה הבילוי האהוב עליך? **לחבר טיול משפחתי עם חברים. גם מכסה נופים וגם חברותא וגם שירה בצבור וגם לגימה קלה. ובערב לראות סרט בוקרים – זה יום אגדה.**

מה מרגיע אותך? **כשמתרגז ומתפרץ.**

מהו זכרון הילדות החזק שלך? **סבי גר ברחוב יפו־ת"א. בערבי שבת הלכתי אתו לבית כנסת ספרדי ואח"כ לאכול ולישון אצלו. החדר בו ישנתי היה מעל הרצל פינת יפו־ת"א. משם יצאו הדליג'נסים ליפו. שני סוסים עם אור אדום וכחול למעלה, היו מצלצלים כשהיו נוסעים ופרסות הסוסים עשו „פאק פאק" על הכביש.**

מי החברים שלך? **שניים שלושה כאן בקבוץ ועוד כמה בקבוצים אחרים.**

איזו אישיות בת זמננו אתה מעריך? **פרס. את הסבלנות האדירה שלו ויכולתו להבחין בין עיקר לטפל וזה שנשאר בן אדם.**

איזו אישיות הסטורית אתה מעריך? **בן־גוריון.**

את מי הערצת בילדותך? **גיבורים מהספרות. ז'אן ואלז'אן מעלובי החיים, למשל. ואת נחום גוטמן כצייר.**

מה אתה רוצה ללמוד? **צרפתית, ערבית ומחשבים.**

אילו יכולת, מה היית משנה בעצמך? **הייתי מוריד 20 קילו.**

מה אתה רוצה להיות? **שר החקלאות.**

מי השפיע על דרך חייך? **ההורים, אבי־אמי ודוד שלי, אברהם איכר, שהיה נפיד ומפקד הנוטרים ואח"כ מושבניק ומאיר זרמי, שהיה מזכיר התנועה המאוחדת.**

מהו הכלי המוסיקלי האהוב עליך? **חליל פן.**

איזה ריח אתה אוהב? **ריח של שומשום טחון. האמצע בין חלבה לטחינה. זה ריח מתוסכס, קצת מגרה בגרון. ריח לא שלם, באמצע.**

פסלים זה עניין אחר. הנה פסל של ציפור, שאני מאוד אוהב והנה הברבור שפיסל קונסטנט (שלימה, תקופה מסויימת, בגימנסיה הרצליה). כשביקר בארץ גר אצלנו והשאיר כמה עבודות אצל אמא. הוא פיסל חיות לפי העץ איתו עבד. תראי איזו גאווה של ברבור.

56 מטר מרובע, זה הבית. החדר הגדול 14 מ"ר ועוד 3 חדרונים ומטבחון. לפני חצי שנה הוספתי לי 12 מ"ר בחדר עבודה והעברתי לשם את הספרים והשתחרר לי עוד חצי קיר לתליית תמונות. בכל פעם שמתמלאת הספרייה אנחנו ממיינים ומעבירים ספרים לספרייה הכללית של המשק. לא ספרי אמנות. אני רכושני מאוד עליהם. הביתה אני מגיע בסוף שבוע וערב אחד באמצע השבוע. [illegible] עכשיו [illegible] קבלת שבת, יש תורנויות שמירה, חדר אוכל [illegible] בעונת הקציר. ובבית – מה [illegible] שתי משפחות לפני שבועיים, למשל,

סיידנו. היא הבעל־בית של הגינה וצריך להביא זבל, להפוך קרקע וכו. ואם נשאר זמן רואים חברים, קוראים.

חופש? למי יש? לא מתלונן, לא רגיל אחרת. כשיש אפשרות, לוקחים את הנוער ויוצאים לטייל עם חברים. לחניון באילת, עין גדי, לבקר את אמא בצפת. אולי הייתי רוצה יותר זמן להסתובב בתערוכות, לראות אמנים באטלייה שלהם, איך מורחים, איך עובדים עם המיפסלת, עם המקצוע. היצירה מלהיבה אותי מאד. החלק של האווירה הבוהמית לא חסר לי. אם מחר מרביצים לי פגרה – לא ארע בדיוק מה לעשות עם עצמי. אלך לעבוד במשק, קצת אקרא, קצת אצייר. איפה הציורים שלי? אני לא תולה אותם. עם אמא כמו שלי אני לא יכול להרשות לעצמי. גם לא מתיימר. רושם, מצייר בצבעי מים וגואש, אבל בשביל לצייר צריך לעבוד, להשקיע מאמץ. אני רק משרבט, מקשקש. יותר מדי מעריך את המקצוע כדי לומר שאני מצייר.

עדות המיזרח זה הדבר הכי מאוזן מבחינת תפיסות דתיות, לאומיות, עדתיות. כשאני רואה שכהנא סוחף אליו אנשי עדות מזרח שהופכים ל„דוברי אידיש" במנטליות – זה מטורף בעיני, זה מגעיל אותי. אני בטוח שזה לא אמיתי, מתוכנת מבחוץ.

במוסיקה אין לי מספיק הבנה. אני אוהב את השירה העריגה, הלירית של הלאדינו. יהורם גאון, אברהם פרארה. אוהב את אדית פיאף, שירים רוסיים ושירי תנועות הנוער. מאד אוהב לשיר שירה בצבור. בטלוויזיה אני צופה בעיקר כשאני נשאר בעיר. אחרי יום סוחט, כשחוזרים ב־10 בלילה, טוב לראות סרט פעולה. וכשבת, כשיש „צוות לעניין", צריך להיות שקט בבית. אהבתי מאד את הסידרה על מולייר. כשבני מגיע לחופשה, הוא סוחב אותי לראות סרט מכות או קאובוי וזה אגדה.

מה שאני באמת אוהב לעשות זה לחפור. לקחת קלשון ולהפוך אדמה. לפני שיצאתי לכנסת עבדתי בעיבודים, עבודה שנחשבת לסיזיפית. אהבתי לחרוש, להסתכל אחורה ולראות איך האדמה מתהפכת, מתפלחת, איך הסכין נכנס, חלק ונעצר, וכל הקרקע מתהפכת. לעשות מאחוריך 5 תלמים עם הטרקטור זה אחת העבודות המהנות ביותר. עכשיו, לאן שאני מגיע, אני אוהב לקחת גוש קרקע ביד, ללוש, לשחק, לפורר רגב, לראות מה נשמע שם. יש אדמה עצובה, אפורה, אבקית, קצת קשה ולא עושה לך נעים. יש אדמה שמחה, חומה, משאירה צבע על היד. אדמה, זה מה שמדבר אלי.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: ראובן קסטרו

פרשיה נעלמה

זה התחיל ליד פריס, בסיור לילי וחשאי, נמשך במשלוח חלקי־מטוסים עטופים בשמאטעס של ישראלים־חוזרים, והסתיים בהמראת־בתולין סודית. סיפורו של "נשר" – מטוס הקרב הישראלי הראשון שנולד לפני 15 שנה – הוא פרק חשוב בחייו של משה קרת, המנכ"ל החדש של התעשיה האווירית.

ה"נשר" המריא

מאת דן ארקין

הטלפון הבהול מתל־אביב השיג את משה קרת במדינת אוקלהומה שבארצות־הב־רית. „בוא מייד לפריס. אני מגיע מהא־רץ. ניפגש שם"" ציווה מנכ"ל התעשיה־האווירית, אל שווימר. קרת, שעשה אז (1968) באוקלהומה בעיסקי ה„ג'ט קומנדר", ה„אבא" של מטוס־המנהלים „ווסטווינד", ה„סבא" של „אסטרה" – עזב הכל ויצא לדרך.

„קור כלבים בפריס", נזכר קרת. „יום חורף שחור ומעונן. אין לי אפילו מעיל. מישהו מסיע אותי מנמל־התעופה למשרד מסויים. שם אני פוגש את שווימר ואת אריאב ושלום אריאב, לימים מנכ"ל התעשיה־האווירית). 'נוסעים', אומר לי שווימר.

„הכל בסודיות גמורה. מגיעים לאחד ממיפעלי מרסל דאסו ליד פריס: מייצרים שם את הגוף של מטוסי 'מיראז''. מחליפים כמה מלות נימוס עם מנהל המיפעל. 'נצא לסייר במיפעל', פוסק שווימר. אבל ממתינים עד לשעת ערב מאוחרת. אחרי שהפועלים מסתלקים הביתה. הסיור מתחיל כמעט בלילה. מעולם לא הייתי שם קודם ואני מלא התפעלות. 'ליין', קו־ייצור, דחוס ומלא מכשירים, כלי־עבודה, מטוסים. ג'ונגל בשבילי. הכל גדול, מסובך.

„כולם שותקים, אבל אני מתחיל לנחש במה מדובר. גומרים את הסיבוב לאורך קו־הייצור. בחוץ יורד גשם והקור גובר. שווימר פונה אלי: 'אתה חושב שאנו יכולים לעשות את זה בבית?' לא היה לי זמן לחשוב. אינסטינקטיווית עניתי: 'כן' ובמכונית לפריס, כל הדרך חזרה, חשבתי לעצמי: 'איך יוצאים מזה?!'".

זו היתה התקופה הצרפתית בתולדות התעשיה־האווירית, שמשה קרת, המנכ"ל החדש שלה, מחלקן לשלוש תקופות: עד תחילת שנות השישים, „כאשר עשינו מכל הבא ליד. טיפלנו במטוסים בני כל הארצות, עבודות מגוונות ללא כיוון ברור. מתחילת שנות השישים ועד תחילת שנות השבעים – התקופה הצרפתית, ואחרי זה, עד היום – התקופה האמריקאית".

בתקופה הצרפתית הצטייד חיל־האוויר במטוסים צרפתיים ואילו בתעשיה־האווירית הקטנה עסקו בעבודות הרכבה פשוטות למטוסי המנהלים של ראסו, „מיסטר־20". אמנם, כבר באמצע שנות שישים החלו לדבר על אפשרות של ייצור מטוס־קרב, אבל מאומה לא מומש.

ואז נחת האמברגו שהטיל דה־גול במלחמת ששת־הימים. משה קשתי ז"ל, שהיה מנכ"ל משרד־הביטחון, אמר לאנשי התעשיה־האווירית: „יש אמברגו. אנו דוחים הצידה שיקולים כלכליים וניגשים למעשה".

המעשה היה בניית מטוס־קרב ישראלי, לא־פחות. אבל איך עושים את זה?

„ידענו", אומר קרת, „שכל עוד האמברגו בתוקף, הסיכוי לקבל סיוע מהצרפתים הוא קלוש; גיששנו באפי־לה לגבי היחס שיגלו כלפינו הצרפ־תים. חשבנו אפילו על טכניקה הידועה מהנדסה כ־'reverse engineering', 'הנדסה במהופך' – כלומר, לקחת מטוס קיים ולהכין ממנו שירטוטים ועל־פיהם לבנות מטוס. האמת: זה גבל כמעט בהתאבדות.

"מיראז' 5", בן דמותו הצרפתי של ה"נשר": אין אמברגו על כושר ההמצאה.

משה קרת: בעיה קשה עם המכס בלוד.

„בצרפת היו תקועים חמישים מטוסי 'מיראז'־5' שלא ניתן להעבירם ארצה. ידענו כי רבים בדרגים רחבים במערכת הביטחונית־תעשייתית בצרפת היו בלתי־מאושרים מהאמברגו. היו בהם שחיפשו דרכים לפצות אותנו. ברגע מסויים, בשנת שישים־ושמונה, נפתחה דלת מסויימת שנתנה לנו אפשרות להציץ פנימה ולהתחיל לחשוב על העניין באופן רציני".

ההצצה פנימה היתה באותו סיור לילי של משה קרת הצעיר ושני עמיתיו הבכירים, שווימר ואריאב, לקו־הייצור של ה'מיראז'' במיפעל של דאסו, ליד פריס. וזו היתה תחילתה של תקופת היצירה של „נשר", מטוס־קרב שהיה זהה כמעט לחלוטין עם „מיראז'־5" שנתקע באמברגו.

„הגענו הביתה והתחלנו להתארגן לפרוייקט של ייצור המטוס. היום אני משוכנע כי בעצימת־עין של המערכת הצרפתית שמעל למערכת התעשייתית הצלחנו לקבל כמות של מידע ונתונים שאיפשרו לנו להתחיל לחשוב על פרוייקט המטוס שלנו.

„הכל היה סודי ביותר. כדי להסוות, קראנו לפרוייקט בשמות שונים ומשונים, שהתחלפו מפעם לפעם. אחד השמות היה J–C–V, ראשי־תיבות של „ג'ט קומנדר" והסיפרה 5 בלטינית (V). אחר־כך בא 'פרוייקט רעם'.

"מזלנו הגדול היה שהאמברגו לא חל על חלקי־חילוף. והם החלו להגיע. אבל איך? פה התחוללה דרמה של ממש עם הרבה שעות, ביום ובלילה, של חרדה ופחדים וחששות. חלקים ומערכות של המטוס הגיעו מצרפת בליפטים של ישראלים שחזרו הביתה משליחויות. פעם הגיע חלק גדול מאוד של מטוס בתוך ליפט, כשהוא עטוף וארוז בבגדים ישנים, ברהיטים ובשמאטעס של הבחור ומשפחתו.

„הבעייה היתה קשה יותר עם המכס בישראל: יפתחו או לא יפתחו את הליפט? מה לומר להם? מה יגידו כאשר יגלו בתוך הבגדים המשומשים כל מיני מכשירים משונים? בפריס היו חברה שלנו שנעשו אשפים באריזתם והעברתם של חלקים כאלה בצורות שונות ומוזרות ביותר. זה היה מאמץ כביר ומסוכן ורווי־עצבים. כל פעם שהגיע ארגז כזה, היינו מתנפלים עליו, פורקים ומעבירים מייד את החלק לקו־הייצור כדי להתקדם עוד צעד אחד קדימה בייצור המטוס.

„שלחנו אנשים ללמוד אצל הצרפתים והבחורים נאלצו להתחפש ולהתחזות לאחרים.

(המשך בעמוד הבא)

מותו של שר הגנה

נוטל אדם את מיזוודת ג'יימס־בונד שלו, אומר שלום לאישה, לילדים, למישרד הנוח, לחברים ולארצו שטופת השמש, ונוסע לחו"ל לנהל משא־ומתן על מכירת ציוד ביטחוני־צבאי־אווירי למדינות אחרות, לקליינטים של התעשיה־האווירית הישראלית.

דרכים־לא־דרכים, ארצות־לא־ארצות, עשרות שעות על מושבי־מטוס צרים, לילות של המתנה בטרמינלים של נמלי־תעופה סואנים או נידחים, ערי־בירה תוססות וערי־בירה נידחות, גובה פני־הים וגובה שלושת־אלפים מטרים מעל פני הים, חום וקור־כלבים, לחות ומזג־אוויר טרופי, עם חימום ובלי חימום, עם מיזוג־אוויר ובלי מיזוג־אוויר.

אלה התנאים הסביבתיים שבהם פועל איש־המכירות של התעשיה־האווירית. משה קרת עשה מלאכה זו שנים רבות. הוא אינו יכול לנקוב בשמות של הארצות ובשמות של ראשי־ממשלה, שרי הגנה וביטחון, מפקדי חילות־אוויר ואף סוכנים אפלוליים, שעימם יש לנהל את המשאים־ומתנים הקשים והמפרכים הללו. נכון, יש יש לא־מעט הנאות במלאכה הזאת; רואים עולם. אבל יש גם חוויות מסמרות־שיער, ולפעמים בטלות התנאות בשישים הקשיים.

למשל, עיסקה שהוכתרה בהצלחה בתום שבועות ארוכים של שיחות מייגעות עם שר־הגנה מסויים, וכאשר שב משה קרת המאושר הביתה, כדי לדווח על ההצלחה, מודיעים בחדשות שאותו שר־הגנה נהרג בתאונה. צריך להתחיל הכל מחדש.

או, מקום שבו היו קרת ועמיתיו סגורים כמו במחנה־צבאי. שמרו על ביטחונם. ימים רבים בלי יכולת לצאת אלא מהחדר לחדר־הדיונים.

„אתה מגיע למקום. לפעמים לבדך. אתה צריך לקבל החלטות בבדידות מזהירה, כי לא תמיד יש טלפון הביתה והמנהלים שלך רחוקים. בדינמיקה של משא־ומתן כזה, כשמדובר בעסקות של עשרות או מאות מיליוני דולרים, אתה צריך לתת תשובות במקום. עליך לדעת מי האיש המחליט באותה מדינה, מה מעמדם של מי שמנהלים איתך את המשא־ומתן; הם הם אמינים? איך משכנעים אותם? סביבך, לפעמים באותו מלון יחיד בעיר, מסתובבים המתחרים – אמריקאים, צרפתים, גרמנים, חזקים, גדולים ושטופי ממון, ואתה הקטן חייב להתחרות בהם. להוריד מחיר או לא להוריד, וכמה מותר להוריד ואל מי לחייך ומי חשוב ומי חשוב פחות.

„באחת המדינות החליט השליט להדביק לי שני שומרי־ראש, עשרים־וארבע שעות ביממה. המשא־ומתן היה ארוך ומייגע. חזרנו למישרד בשלוש לפנות־בוקר, התחלנו לעבור על החוזים, לנתח כל פיסקה וכל סעיף. הכתבניות הדפיסו באשמורת הראשונה, שתינו קפה, מיקלחת ותיגלחת – וחזרת לשולחן הדיונים בשמונה בבוקר; כך זה נמשך עשרה ימים רצופים. אחרי שחותמים – הדבר היחיד שאתה רוצה הוא לישון ולטוס הביתה".

„אנו מוכרים נשק וציוד צבאי וביטחוני לדמוקרטיות, לדיקטטורות, למשטרים ידידותיים ולמישטרים שאין אנו אוהבים. זו מלאכתנו. לעניין הזה צריך מידה רבה של התמדה ועקשנות אין קץ. בבר התמתי חתימה סופית על עסקות שנתנו להם סיכוי של אחוז אחד; כבר הפסקתי משא־ומתן על עסקות שנתנו להם מלכתחילה תשעים ותשעה אחוזי הצלחה. זה המקצוע".

המכונאי שהיה למנכ"ל

"כאשר בנינו את המטוס 'נשר' ואחר־כך את ה'כפיר', הייתי עדיין 'על הבטון', בתוך ההנגרים. היום אני יושב בלישכת המנכ"ל; לא עוד 'על הבטון' בין המהנדסים והטכנאים והמכונאים. אבל לוקשים אי־אפשר למכור לי וקבעתי לעצמי כמה כללים שאני מקפיד עליהם: יום־יום אני יוצא מהמישרד ובא אל ההנגר כדי לראות את ה'לביא' ואת האנשים היוצרים אותו. אני חייב לראות איך מתקדם הפרוייקט, וחשוב שהאנשים יראו שההנהלה מתעניינת בנושא הזה, שיש מודעות לעבודתם. אתה יודע, שם, בהנגר של ה'לביא', עובדים עשרים־וארבע שעות ביממה כדי לעמוד בלוח־הזמנים של הפרוייקט הגדול ביותר בתולדות מדינת־ישראל ולהטיס את ה'לביא' הראשון והשני עד סוף השנה הבאה".

משה קרת הוא המנכ"ל הצבר הראשון של התעשייה־האווירית. הוא מנהל את המיפעל הגדול ביותר במדינה, קרוב לעשרים־אלף עובדים, בשקט, ברוח טובה, ללא הרמת קול, תוך הקשבה רבה לכפופים לו. מקיים יחסי־עבודה טובים עם יו"ר מועצת־המנהלים, אלוף (מיל') דוד עברי, שהוא יו"ר פעיל.

למיפעל שבראשו עומד קרת בעיות רבות וקשות. בביצוע פרוייקט ה„לביא" יש קשיים טכניים וטכנולוגיים. זהו מטוס מתקדם מאוד ולא־פעם אומרים המהנדסים: „מוח האדם עדיין לא מצא פיתרון לזה ולזה". הפרוייקט דורש התקשרויות עם כמאה מיפעלים בארץ ובחו"ל והמצב הכלכלי פוגע גם במיפעלים אלה, החייבים לספק חלקים ותת־מערכות. יש סקטורים של עובדי־ייצור במיפעלים ששכרם נמוך, ומשה קרת מודה בכך שהללו מתקשים לגמור את החודש; הם מפגינים, ואף שובתים לפעמים.

מטוס־המנהלים „אסטרה" נמצא במסע־תצוגה בארצות־הברית, שם השוק הפוטנציאלי שלו, אבל עדיין אינו להיט שם – נמכרו רק שמונה מטוסים.

המנכ"ל מוטרד בעיקר מהקיצוצים בתקציב הביטחון. לתעשייה־האווירית יש אמנם הזמנות בהיקף מיליארד ורבע דולרים לשלוש־ארבע השנים הבאות, והמיפעל ייצא אשתקד ב־430 מיליון דולר, אולם השנה חלה ירידה בשיעור שישים עד שמונים מיליון דולר בהזמנות של מישרד־הביטחון וקרת חושש שהירידה תהיה גדולה עוד יותר. התקציבים הביטחוניים מצטמקים והולכים ולמערכת־הביטחון אין כסף, אמר באחרונה קרת בכנס אנשי־שיווק. „הלוואי ואתבדה, אבל אני חושש שבעניין קיצוץ תקציב הביטחון עדיין לא נאמרה המלה האחרונה".

משה קרת הוא בן חמישים, יליד תל־אביב; למד בתיכון עירוני א' ובבית־הספר הטכני של חיל־האוויר; היה מכונאי בחיל ומכונאי פשוט בתעשייה־האווירית, שעוד הספיק לנבור בקרביהם של „ספיטפייר", „מוסטנג" ו„דקוטה"; בוגר הטכניון (הנדסת מכונות), הפסקה בת שנתיים במיפעל לייולנד באשדוד („עזבתי כי אהבתי את ריח הבנזין וגה־האוקטן ולא את ריח הדיזל") וחזרה לתעשייה־האווירית בטיפוס מתמיד בתפקידים: פרוייקט „ג'ט קומנדר", מהנדס באגף שייצר את מטוסי „נשר", ראש פרוייקט „כפיר", סמנכ"ל לשיווק מטוסים, קילומטרז' ענק של נסיעות ברחבי העולם כדי לשאת־ולתת ולמכור, מישנה למנכ"ל בשנת 1983 ומנכ"ל החל בינוי השנה.

משה קרת (מימין) עם טייס הניסוי דני שפירא (שני משמאל): לא עצמנו עין כל הלילה.

(המשך מהעמוד הקודם)

היו שנכנסו למיפעלים של דאסו כגנבים בלילה כיוון שעבדו שם ערבים או צרפתים בעלי פה גדול. רק על קומץ צרפתים יכולנו לסמוך במאה אחוזים ואלה נטלו על עצמם סיכונים אישיים גדולים מאוד, והיו חשופים כל משך העבודה הזאת שעשו בשבילנו".

בתקופה ההיא היו עליות ומורדות ביחסים הסמויים הללו. מיבצע ספינות שרבור ניתק רבים מהקשרים: מיבצע ביירות, שבו פוצצו מטוסים בנמל־התעופה של ביירות, אילץ רבים מאותם צרפתים אלמונים לנקוט מישנה זהירות: לא לתת להיכנס, לא לתת להוציא.

כך קרם עור וגידים פרוייקט המטוס „נשר". אבי־מולידו של ה„כפיר". „לאט לאט", אומר קרת. „החל ה'ליין' שלנו להראות כמו אותו 'ליין' שראיתי בלילה הקר והגשום במיפעל של דאסו ליד פריס. בנינו מערך לייצור עצמי עד שבשלב מסויים לא הזדקקנו עוד לצרפתים. ה'נשר' הספיקו לשרת בחיל־האוויר במלחמת יום־הכיפורים והפילו כמעט מאה מטוסי אויב מצריים וסוריים.

„משלב מסויים התחלנו לחשוב על השתלת מנועים אמריקאיים במטוסים צרפתיים. זה קרה אחרי שהחלה התקופה האמריקאית והגיעו מטוסי 'סקייהוק' ו'פנטום'. הרעיון הראשון היה להשתיל מנוע אמריקאי במטוס 'נשר'". עתה חושף קרת את המטוס שבתולדות התעשייה־האווירית מכונה „טכנולוג": „לקחנו מחיל־האוויר מטוס צרפתי דו־מושבי והשתלנו בגופו מנוע אמריקאי מדגם „79־ג'". המטוס שימש כ'מצע ניסוי' והוא טס בשנת שבעים־ואחת. 'טכנולוג' היה רק אחד".

המטוס „נשר" היה שונה מ„מיראז'־3" שטס ולחם בשורות חיל־האוויר. ב„נשר" היה פחות ציוד אלקטרוני אך הוא נשא יותר דלק במכליו והיה בעל כושר נשיאת חימוש מרשים באותם ימים. ה„מיראז'" היה מטוס היירוט וה„נשר" היה אז מטוס התקיפה.

בשנת 1971 התקיימה טיסת־הבכורה של ה„נשר". קרת היה שם. „לא עשינו שום טקס. הכל היה כה סודי. דני שפירא, לימים טייס־הניסוי הראשי של התעשייה־האווירית, בא להטיס את המטוס הראשון; לראשונה זה אלפיים שנה, להרים לאוויר את האף והגלגלים של מטוס־קרב ישראלי. לא עצמנו עין כל אותו הלילה. דני שפירא המריא, אנו למטה, הוא לא דיבר בקשר ולא רצינו להטריד ולעצבן אותו. אחרי שלושים דקות הוא נחת ואז אילתרנו חגיגה קטנה. שתינו שמפניה וקוניאק והגעתי הביתה לא על הרגלים שלי.

„אחר־כך היו טיסות־בכורה של מטוסי 'כפיר' ושל 'ווסטווינד' ושל 'ערבה' ושל 'אסטרה' – ותהיה ביום מן הימים בשנה הבאה טיסת־הבכורה של ה'לביא'. אבל זה לא יהיה אותו הדבר כמו אז, בימי בראשית. הראשוניות באה לו לאדם רק פעם אחת בחייו. כאשר טייס־הניסוי מרים את האף וסוגר את כן־הנסע ומתרומם וממריא ונוסק – זה הרגע". ■

אופנה

כשעיצב עודד גרא לפני כמה שנים לשמונה מפעלים בבת־אחת, היו שנדו בלגלוג וחיכו לנפילה. אבל היא לא באה. נכון, הוא טוב ביחסי ציבור, מתרועע עם שמות מפורסמים אבל הוא גם מעצב אופנה מהשורה הראשונה, עושה בגדי ים פרוות, בגדים. אבל מה שהוא הכי אוהב – זה באלט.

מאת יהודית חנוך
צילומים: בן לם

כשנחת עודד גרא (33) לפני כמה שנים במקום הכי־טוב באמצע האופנה הישראלית ועיצב בבת־אחת אוספים לשמונה יצרנים בשבוע אחד, אמרו כל הלשונות הרעות, שיש לו חוש טוב ליחסי־ציבור וחיכו שהוא יפול – ויתקפל.

אבל עודד גרא הפתיע את כל מי שציפה שייכשל. שבע שנים לאחר הופעתו כ„ילד הפלא" של האופנה הישראלית, כשהתחיל לעצב בגדים, ללא כל הכשרה מוקדמת. הוא אחד המעצבים הפוריים והמצליחים בארץ, מלביש נשים עם שמות מפורסמים בארץ (אורה הרצוג, שולמית שמיר, מיכל מודעי, רחל דיין, אסתר רובין, גילה אלמגור וכל בנות משפחת ח"כ שפירא). בחו"ל (נורה שטיין, רעייתו של אייזיק שטרן, יוג'יניה צוקרמן, וגם בגד אחד לג'ואן קנדי).

מעצב בגד־ים (של „פלפל"), שזכו הקייץ להצלחה רבה, בארץ ובשווקי הייצוא. מעצב פרוות (ל„פרוות שרף"), שנמכרות לא רק בארץ, אלא בחו"ל. בעלי „פרוות שרף", הוכיחו את ההערכה שהם רוחשים לו, כשהצטרפו כשותפים לסטודיו לאופנה של עודד, שברחוב ירמיה. ובאחרונה – הוא מעצב חולצות טריקו יקרות ל„סברינה", שמיועדות בעיקר לייצוא.

למען האמת הצרופה, עודד לא בדיוק נחת לעולם־האופנה מעולם האקדמיה, שם למד גנטיקה. עודד, יליד רחובות, הוא בנם של גרשון, צייר, סופר, ששימש גם כקונסול ישראל בדרום־אפריקה, ומאירה, שהיתה במשך שנים רבות מנהלת חנות „משכית" בתל־אביב. כשהיה בן שש נפרדו הוריו ועודד עבר עם אמו לתל־אביב.

„שיעורי הבית הייתי עושה בסטודיו של פיני לייטרסדורף, מספר עודד – ובבית תמיד דברו על העבודה של אמא, על אופנה ובגדים. הדברים האלה נקלטו כנראה בראש, כי מגיל שש עד שלוש עשרה, אמרתי לכל מי שרצה לשמוע שאני אהיה מעצב־אופנה, כשאהיה גדול.

„כשהייתי בן שלוש־עשרה נסענו אמא ואני לניו־יורק, היא נתמנתה כמנהלת אמנותית של „קרן ישראל־אמריקה". חברתה הטובה ביותר הינה מתילדה קרים, מדענית וחוקרת־סרטן, ואני התחלתי להתעניין בביולוגיה. אחרי הלימודים, הייתי הולך לנקות את המעבדה שלה – וחלמתי שאהיה גם אני חוקר ומדען. חזרתי לארץ להתגייס ושירתתי בחיל־אוויר. אני סרן במילואים – אומר עודד בגאווה – כשהלכתי ללמוד גנטיקה וחקלאות ברחובות, זה היה כאילו סגרתי מעגל, בשביל אבא, שהוא דור שביעי בארץ, ממשפחת מקימי רחובות. אבל כל הזמן, היתה לי אופנה באיזה שהוא מקום בראש. בתיכון דיגמנתי קצת פה ושם, אני זוכר, כשאמא היתה מביאה „ווג" הייתי קורא בו, כמו בבלש מותח.

„יום אחד, לאחר שאלה ואני כבר היינו נשואים, אמרתי – זהו – עכשיו אני הולך לעשות אופנה".

עודד ואלה, שהיא ממשפחת ברמן הירושלמית, ואביה, בנקאי לונדוני, עשו סיור־אופנה מקיף בכל מרכזי האופנה והתערוכות הגדולות בעולם – ופתחו את הסטודיו. „לקח לי שנים להעז להגיד שאני מעצב – אומר עודד. הרבה זמן קראתי לעצמי מתאם־אופנה. מהיום הראשון, כשפתחתי את הסטודיו, העסקתי צוות של מעצבי אופנה. שלומית פניכל, בוגרת שנקר, אתי כבר שש שנים, ורני ברשי, שסיים באוגוסט, גם הוא בצוות.

„ה'ספלאש' של ההתחלה שלי היה קצת מוגזם – אומר עודד, אולי בהשפעת אמריקה. היו לי גם כשלונות, כשהתחלתי לעצב, לקחתי על עצמי קצת יותר מדי. יש מפעלים שנכשלו ולא הצליחו למכור את הבגדים שעיצבתי. אבל לא רק העיצוב קובע כשלון או הצלחה, גם חקר שוק וניהול ומכירות – אומר עודד ומוסיף – היתה לי חוצפה, אבל זה היה מתוך תמימות וקצת עודף בטחון עצמי. למדתי הרבה בשנים שחלפו מאז ההתחלה."

עודד ואלה (שבינתיים נטשה את עסקי־האופנה לטובת עולם החוק וזכתה באחרונה לתואר עו"ד), הם הורים לשלושה, ארוארד (6), והתאומים רפאל ודניאלה (3), מתגוררים בבית מרווח בהרצליה ומעורבים בין כל ה„מי ומי" של החברה הישראלית. רואים אותם בכל אירוע חגיגי וחוג המכרים שלהם כולל שמות מפורסמים, גם מחו"ל, בעיקר מעולם המוסיקה: ליאונרד ברנשטיין, כריסטוף אשנבאך, אייזיק שטרן וזובין מהטה. „אני מכיר את האנשים האלה עוד מניו־יורק. רודולף נורייב היה חבר שלי מגיל 12 – ורובם היו מבאי־ביתנו. אז מי שרוצה לחשוב שאני סנוב, שיחשוב" – אומר עודד.

„כן, אני מקפיד להיראות באירועים חברתיים, מפני שאני חושב שלמעצב חשוב להיות מעורב בין האנשים שעבורם הוא מעצב. להיות מעצב זה לא עבודה לשמונה שעות, זה תמיד לראות ולדעת מה קורה סביבך, בארץ ובעולם.

„כשאנשים שואלים אותי איך אני רואה את האשה האידיאלית, אני אומר תמיד, יפה. מפני, שבעיני זו תמציתה של האופנה, לעשות נשים יפות יותר. דברים שאינם מחמיאים לאשה לא אאמץ אפילו הם צו האופנה, אומר עודד, זה מה שעושה אותי למעצב קלסי. אני אוהב קוים נקיים, לא הרבה פרטים ושונא וולגריות. המוטו של מעצב האופנה ג'יוואנשי היה שחצי רעיון ממספיק לקולקציה שלימה וזה נכון, לצערי, בגלל שאנחנו חיים בארץ קטנה, צריך כמה רעיונות לשבוע.

„האשה שלי, זו שאני אוהב להלביש, היא מעל לתנודות החריפות של האופנה. היא מכירה את מגבלותיה ויתרונותיה. בחורף 86, תלבש מערכת מחוייטת, כשלמקטורן דשים נמוכים, ותשלב כמה סוגי אריגים באותה מערכת. זה תובע מידה מסויימת של תחכום לדעת ולהעיז ללבוש ביחד חולצה עם הדפס בסגנון פיקאסו, מקטורן בפסים, וחצאית באריגת טוויד, אבל זה מה שעושה את ההבדל בין הבגדים של חורף זה ואלה של החורף שעבר. בשעות הערב אני רואה אותה בבגדים רכים שמדגישים את הגוף עם כווצים רכים לצד אחד שמזכירים לי את הקפלונים של בגדי היוונים, ובבגדים מבריקים, בכסף וזהב, רקמת אבנים נוצצות ופנינים. קצר או ארוך? נשים תמיד מתלבטות בבעיה זו. אם יש לך רגלים יפות – לבשי קצר. אם אין – ארוך מחמיא וקל יותר ללבוש. בחורף זה, יש כל כך הרבה אפשרויות ללבוש כל מיני אורכים.

„אני יו"ר ההנהלה הציבורית של „בת שבע", אבל זה לא ג'וב של כבוד – אומר עודד – זו הרבה עבודה. אני עושה את זה כי אחרי משפחה ואופנה, האהבה הכי גדולה שלי זה הבלט. אני רוקד מאז הייתי ילד והכיף הכי גדול שלי בחיים זה לבוא הביתה ולרקוד עם הקטנים."

לנשים שמתלבשות אצל עודד אין בעיות של איך לגמור את החודש. המחירים מתחילים במאתיים דולר ומטפסים משם למעלה. לקוחות רבות באות כמה פעמים בשנה מחו"ל, בקביעות, ובשבילן המחירים ממש מחירי מציאה.

„גם מהישראליות אפשר לחיות טוב מאוד – אומר עודד – יש כאלה, שבונות לעצמן מלתחה וחוזרות כל פעם להוסיף עוד בגד. אני כבר מכיר את טעמן ומה שיש להן – אבל אני לא מהמעצבים שיש להם „גרופיס". אין לי לא זמן ולא סבלנות להכנס לפסיכולוגיה של הנשים שאני מלביש ולהיות מעורב בחייהן. הסטודיו שלי זה לא מועדון חברתי.

„האנשים שאני נפגש אתם אחרי שעות העבודה לא עוסקים באופנה. רובם אנשים שחיים ברווחה כלכלית, אולי קצת יותר מבוגרים – אנשים שעושים דברים, לא רק בשביל עצמם, גם בשביל הארץ. אולי זה יישמע במקצת מוזר, אבל אלה אנשים ציוניים. בכל מקום אני מרגיש טוב, כמו נסיך. למה? אולי, כי אני ישראלי. אדם עם שורשים, לא אדם תלוש – וזו הרגשה נפלאה". ■

דוגמנית: דנה וקסלר
איפור: אסנת עילם־קדמי
עיצוב שיער: ז'קלין ליכטנשטיין

עודד גרא עם הדוגמנית שלובשת שמלה מוזהבת ומעיל ערב מאורגאנזה מודפסת. למטה: פרווה היא גם בגד צעיר וקל כמו מקטורן זה שיש לו שרוולים מתפרקים.

שם תקליט ורוקד עם הקטנים

איך אתה מגדיר את הסגנון שלך?
בגדים שעושים נשים יפות יותר – ובלי קשקושים מיותרים. האשה שאני אוהב היא מעל לתנודות החריפות של האופנה, מכירה את מגבלותיה ויתרונותיה.

מי מלביש את אשתך?
חצי־חצי. חצי מהבגדים שלה הם שלי – והחצי השני, היא קונה איפה שמתחשק לה.

מה הדבר שאתה הכי אוהב?
אחרי המשפחה ואופנה. לרקוד ולשמוע מוסיקה. שם תקליט – ורוקד עם הקטנים.

מאיפה לוקחים מרץ לעשות כל־כך הרבה דברים?
בכל יום אני עושה דבר אחר – יום אחד פרוות, בבוקר – בגדי־ים, אחר־הצהרים – בגדים בסטודיו, ובאמצע – פגישות. בעניינים שאני פעיל בהם אין שיגרה. בחיי – זה הסוד.

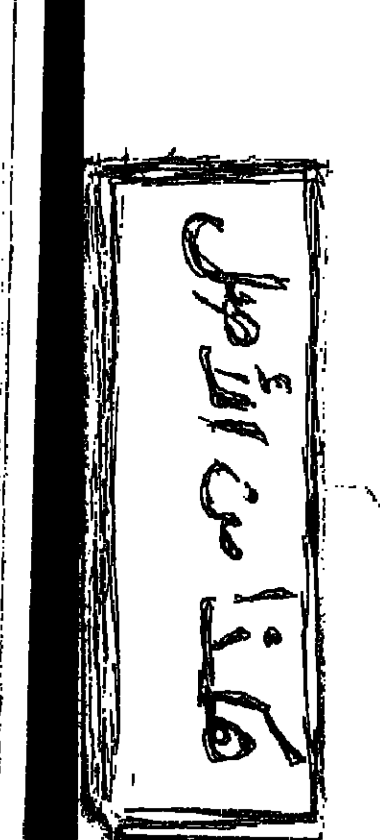
מה ההבדל בין הנשים הישראליות לנשים, בחו"ל, ביחס לבגדים?
לישראליות, אופנה זה לא רק שינוי – גם פיצוי על החיים הקשים. אולי לכן, הן קונות הרבה ורצות אחרי כל צעקות־האופנה ולא תמיד מפעילות את חוש הביקורת העצמית.

איזה צבע אתה הכי אוהב?
שחור, כי זה צבע אבסולוטי. יותר נקי מלבן

מה הדבר שהכי נעים לך לעשות?
לעצב תלבושות לבלט.

מי מלביש אותך?
בדרך כלל, אני קונה בגדים. כשאני בחו"ל אני מסתובב בחנויות לראות מה חדש, אז קל לי לקנות. לפעמים, כשבא לי, אני תופר בסטודיו.

מה סוד ההצלחה?
אלה שאני אוהב אנשים, תצא איתם קשרים מקלות – ומכן לעבוד קשה.

לאכול בחוץ

קרן השפע של „לרום"

לסעוד צהריים בירושלים בשבת ולא בעיר המזרחית – זו בעייה. לסעוד ולא לחטוא בטריפה – בעייה גדולה יותר. מי שאינו רוצה בעיר המזרחית ומבקש אוכל כשר, הברירות מאוד מצומצמות, מתמקדות כמעט אך ורק בבתי המלון. בגדולים ובהדורים מגישים בצהרי השבת מה שקרוי „מזנון פתוח". מה זה מזנון פתוח? אתה פותח את הכיס לרווחה והם פותחים את קרן השפע. אכול ככל יכולתך במחיר קבוע מראש. המחיר הגדול, בדרך כלל, תואם את גודל שולחנות התקרובת והמצאי הרכון עליהם. אם אתה מצליח לטעום כזית ממחצית הפריטים המוצעים לך חופשי־חופשי – אתה בעל קיבולת רצינית.

את ארוחת הצהריים הכשרה של שבת ערכנו לאחרונה במלון „לרום" – מן המהודרים שבמלונות הבירה. מקום יפה, נוף נהדר ניבט מן החלונות, שולחנות תיקרובת ארוכים, כורעים תחת מעמס של סלאטים ובשרים. חגיגה גריינית של מטעמים הסרוּרים לתפארה. מלצרים דואגים כל העת למלא את הנחסר. משגיח כשרות ניצב מן הצד, פוקח עין שלא תתחולל, חס ושלום, מכשלת הטרפה. מלצר שאינו מבני ברית לא יגיש לך יין, שלא לעשותו נסך.

◆

כשאתה נקלע לחגיגת שפע שכזו החכמה היא – תבונה והתאפקות. תבונה – לברור את השעור שבעיסה. התאפקות – לא להכנע לעין החומרת, לרעת מה צפוי הלאה.

בצהרי השבת ב„לרום" ירושלים מנינו 22 סלאטים, 8 מיני רטבים חוץ מן החזרת האדומה, 3 מימרחים, 10 קערות עם מיני ירק טרי, 4 סוגי „פאטה". וכל אלה חוץ מן הדג הממולא, הבשרים הקרים למיניהם, מנתחי העוף, מפרוסות הנקניק והחזות המעושנים; חוץ מעמדת המאכלים החמים, הניצבת בחלק אחר של אולם האוכל; חוץ מהמיצים וממנות הקינוח המתוקות, הנוזלות והקרושות; חוץ מהמבחר האין־סופי של עוגות ועוגיות ועוגות של פירות ועוגות של קרמים; חוץ מקערות וסלסלות של פירות טריים, שלמים וחתוכים; חוץ מהלחמניות והחלות. בשפע המסחרר הזה יש, כמובן, עליות ומורדות. לא כל מה שמרהיב ביופיו מרהיב גם בטעמו. על כן, הסועד הנבון בורר לו כזית מן הפריטים הנראים לו כבאים בחשבון, מתיישב לשולחנו, טועם, ולאור מימצאיו, חוזר לשולחנות התקרובת ומרכיב לעצמו את חלקה הראשון והפותח של ארוחת השבת הגדולה.

◆

לאחר הסלאטים והמימרחים (אנא, טעם כזית בלבד) מגיע תור ה„מתאבנים". נזכיר מהם רק את תחתיות הארטישוק הממולאות בכבד עוף, את העגבניות הקטנות הממולאות בסלאט טונה, את חצאי האבוקדו הממולאים במימרח אבוקדו. אחר כך עוברים אל הבשרים הקרים – חזות מעושנים, פאסטרמי, כתפי בקר, רוסט־ביף פרוסות נקניק סלאמי ומה לא. ומי שלאחר כל אלה עוד מסוגל לעבור למחלקת התבשילים החמים, כל הכבוד לו. אנחנו רק עברנו שם להשביע את סקרנותנו והמעט שנטלנו היה לטעימה בלבד. שני הטבחים, שניצבו מאחורי הדלפק המהביל, הציעו לסועד ירך של כבש, נתחי עוף, פרוסות בשר צלוי ברוטב, חזה עגל ממולא ונתחי בשר מבושל. כמו כן היו שם מעיים ממולאים וחמין ותבשיל ירקות צלוי הקרוי ראטאטוי. המעי הממולא היה חיוור בגוונו ובטעמו. הבשרים האחרים היו טובים יותר, אך מלהיבים פחות מן הבשרים שניצבו בשולחן הקר. טעים מאוד היה דווקא הראטאטוי.

כפי שכבר הזכרנו בתחילה – המלון פותח את קרן השפע שלו ואתה בתמורה פותח לרווחה את ארנקך. אין חגיגות חינם. גם לא חצי חינם. התענוג הזה עולה בשקלים סכום השווה, בערך, לעשרים דולאר, ללא משקאות. אם אתה אדם מתוכנן ומסודר, כדאי שתזמין מקום מראש ותהיה בטוח שימתין לך שולחן.

תיקרובת בשרית במזנון של „לרום". משמאל: מגש הקינוחים, תאווה לעיניים.

מתכונים

מטעמים מרומניה

מרצ'ל, בעל מסעדת „אצלנו", קיבלנו מתכונים למאכלים רומנים־טיפוסיים:

איקרה רומנית

המצרכים:

250 גרם ביצי דג קרפיון;
בקבוק שמן;
חצי כפית מלח לימון;
2 בקבוקי סודה קטנים;
חצי כפית מלח;

אופן ההכנה:

ממליחים את ביצי הקרפיון ומשאירים במקרר ליומיים. מכניסים את הביצים לקערת המערבל החשמלי ומתחילים להקציף. אט אט מוסיפים את השמן והכמות הולכת ותופחת. בקערית בוחשים את מלח הלימון והמלח עם בקבוק סודה אחד. מוסיפים אט אט לקערת המערבל תוך כדי ההקצפה. בסוף, מוסיפים את בקבוק הסודה הנוסף. ממשיכים להקציף עד שהכל נקלט והתערובת חלקה וסמיכה. מגישים עם בצל קצוץ בצד הצלחת.

צ'ורבה

את המרק הרומני הטיפוסי עם כדורי הבשר הקטנים שצפים מעל מכינים מהחומרים הבאים:

המצרכים:

עצמות בקר, רצוי עם מח עצמות;
חצי קילו בשר טחון;
2 ביצים;
רבע קילו אורז;
300 גרם גזר;
2 גמבות אדומות גדולות;
בצל גדול;
פטרוזיליה, שמיר ועלי כרפס קצוצים;
חצי ראש כרפס;
4 כפות שמן;
חצי כפית מלח לימון;
מלח;

אופן ההכנה:

מרסקים בפומפיה גסה את הגזר והכרפס. קוצצים את הגמבה. מטגנים בשמן את הירקות ועלי הפטרוזיליה, השמיר והכרפס הקצוצים. מהבשר הטחון, יחד עם מחצית כמות האורז, הביצים, פטרוזיליה ושמיר קצוצים, מעט בצל קצוץ, מלח ופלפל צרים כדורים קטנטנים. בסיר מרתיחים את העצמות ומבשלים על אש קטנה כשעתיים. מוסיפים את כדורי הבשר והירקות המטוגנים וממשיכים לבשל עד שהקציצות רכות. מוסיפים את יתרת האורז ומתבלים במלח הלימון ומלח רגיל לפי הטעם. מבשלים עוד כחצי שעה. מגישים חם.

קרפיון חמוץ

פורסים דגי קרפיון למנות וצולים בגריל. מכינים רוטב מ־2 כוסות מים, 2 כוסות חומץ, 4־5 עלי דפנה. מרתיחים כמה דקות ונותנים לרוטב להתקרר. כאשר הדג והרוטב מתקודרים, יוצקים אותו על הדג ומפזרים מעל שום מעוך, שמיר ופטרוזיליון קצוץ ומשאירים במקרר ליום. מגישים קר עם ממליגה חמה כמנה ראשונה.

ממליגה

מרתיחים בסיר 1/2־1 כוסות מים, יחד עם טיפת מלח וכמה גרגרי קמח תירס. כאשר המים רותחים מקטינים את האש ומוסיפים אט אט 2 כוסות קמח תירס, תוך בחישה מתמדת, בעזרת כף עץ עד שנוצרת דיסה סמיכה מאד. הופכים את הסיר על צלחת הגשה ומגישים עם חמאה, או גבינה מלוחה.

עדה כהן

אצל מרצ'ל ביפו

מרצ'ל היה פעם אישיות חשובה בשוק הפישפשים של יפו. אבא שלו, יעקובי, עדיין שם. מרצ'ל עקר לצדו השני של הרחוב ופתח שם מסעדה רומנית, שקוראים לה „אצלנו" (יפו, רחוב אשל 7). הרומנית של מרצ'ל פתוחה משעות הבוקר המאוחרות עמוק לתוך הלילה. בבוקר באים לשם ללגום צ'ורבה. אתה יכול להזמין את הצ'ורבה שלך עם כדורי בשר, או עם פיסות בשר. הכל לפי הטעם האישי. ניתן לקבל שם את הצ'ורבה התיקנית וניתן גם לקבל צ'ורבה־די־פסולייס, שהיא על בסיס מוצק יותר של שעועית.

בצהריים ובערב התפריט הוא „רומני" שיגרתי. החל מרג כבוש עם בצל, או דג „ספניול", שהוא קרפיון ירא־שמים ברוטב שום, דרך סלאט החצילים המעוך ועד לסלאט הגמבה המרוסקת וכמובן סלאט איקרה לבן עם הררי בצל. את דגי הים מטגנים אצל מרצ'ל בעטיפה של קמח ועם שפע של תבלינים. מי שמעדיף בשר יקבל קבאב רומני. נקניק פטריציאן ואומצות למיניהן. מכל המבחר, שהובא לשולחננו, נהנינו ביותר ממה שקרוי שם „פילה מיוחד" – נתחי בשר טוב, שניצלו על האסכלה ללא כל תבלינים (קצת מלח כמובן) והורדו בדיוק בזמן. את הארוחה ניתן ללוות בבירה מהחבית וביינות שונים, כולל יין מתוצרת רומניה. אבל ה„להיט" של המשקאות שם הוא ה„כרמל־הוק" – יין פשוט וזול, כמעט על תקן נוסטאלגי, ששנים לא ניתקלנו בו. הסועדים אצל מרצ'ל מזמינים את היין הלבן הזול הזה, עם בקבוקי סודה וכל אחד מכין לו את ה„שפריץ" שלו בעצמו ולפי טעמו.

בלילות ששי ושבת הופכת המסעדה של מרצ'ל להיות בית שמחה גדולה: יש תזמורת, יש זמרות וזמרים, יש שירי קצב סוער ויש שירי נשמה – הכל על טהרת אמא רומניה. ויש שם גם רצפת פרקט, עליה יוצאים לחולל זוגות יוצאי רומניה, או כאלה עם שורשים רומניים. יש יין, יש מצב רוח ויש הרבה רומנים, האוהבים ויודעים לשמוח.

המחירים: צ'ורבה – 2500 שקל. דג מטוגן – 9000 שקל. פטריציאן – 4500 שקל. גליל אחד קבאב – 1500 שקל. בקלאווה – 2500 שקל. בלילות ששי ושבת – המחיר קצת יותר יקר.

מוסף מיוחד המוגש לקוראי „מעריב" מדי שבוע הממליץ

הכל נשאר במשפחה

משפחת ליפסון מכפר אז"ר היא „שמורת טבע" בקרב יצרני הרהיטים בישראל. 3 דורות של בני המשפחה מנהלים בצוותא את „חוות הרהיטים". הסב מתתיהו, הבנים אברהם, צחי ומוטי והנכד עמית. ממפעל צנוע במושב כפר אז"ר, הפכה „חוות הרהיטים" לעסק יוקרתי עם דגמים יחודיים, בעיצוב חדשני ובלעדי.

הסוד שלהם, סוד ההצלחה, הוא סוד משפחתי. משהו ברוח הגילדות של ימי הביניים. שמור וידוע רק להם אך משמש מקור לחיקויים ולהעתקות. עין בוחנת ומגע יד מיומנת יחושו מיד בהבדל שבין האורגינל והמתחזה.

מהו אותו סוד? הרמוניה משפחתית נדירה, שילוב של סבא, בנים ונכד שמשקיעים נשמה, כישרון וידע. העיקר הנשמה הם אומרים. ואם אתה יודע להפיח נשמה בחומר ובפרט בחומר משובח, הוא יחזיר לך אהבה ותוכל להתענג עליו – עד 120.

שמם ושמעם הלך לפניהם. החווה התעצמה, הביקוש גבר והחווה עקרה לאיזור התעשייה בפתח־תקוות והפכה למפעל ענק ולאולם תצוגה מרשים.

בגאווה בלתי מוסתרת הם מצביעים על הדגמים הייחודיים, תוצרת עצמית ופרי הדמיון הפורה והכימיה שבין הדורות. פינות ישיבה בריפוד מטלאים של עור וזמש, כורסת טלוויזית עם מנגנון הטיה (פטנט בלעדי) ריהוט כפרי קולוניאלי ומודרני, מזנונים, שידות, ספסלי טלפון ומאות פריטים אחרים – הכל ברמת גימור גבוהה ובעיצוב חדשני. גם אם אינכם מתכוונים לרהט את דירתכם בקרוב. אם סתם בא לכם לבלות בוקר או צהריים בחברה טובה, בניחוח של ארץ־ישראל אחרת וברמת שירות וקבלת אורחים בסגנון בינלאומי – אתם מוזמנים לביקור בחווה. מתתיהו, אברהם, מוטי, צחי ועמית – ישמחו להכיר אתכם, לייעץ, להראות. כדאי!

בראשית – אופנה יפה

אופנה עכשווית, מיוחדת במינה, אופנה יפה ובאיכות מצויינת – זאת אופנת „בראשית". „בראשית" – בית אופנה חדש בשוק ובכל זאת הספיק לצבור נסיון של שנתיים. המעצב, אבי דוק, הוא האחראי לייצור הבדים והדוגמאות מהם מייצרת „בראשית" סוודרים ז'קרד, שמלות וסריגים – והכל באיכות מעולה של אופנה.

חויה לכל המשפחה

היכן לקנות בשבת ובמוצאי־שבת בחנויות המפעל

עורך ויזל זאב טל. 439274, 439456

הקו החדש של אופנת שטיינר – 86

אפנת שטיינר

בשטיינר מתייחסים ברצינות גם לאפנת היום יום.
את רוצה להראות טוב בעבודה, במפגש קפה עם חברות או סתם לצאת לרחוב בלבוש אופנתי – תוכלי למצוא בשטיינר מבחר עשיר של דגמים שתוכלי להרכיב מהם מערכות לבוש תואמות בכל המידות וגם במידות גדולות.

מבצע סתיו – 3 תשלומים

המצב הכלכלי גם הוא נושא שעליו חשבו בשטיינר והם מציעים לך 3 תשלומים על כל קניה מעל 150 אלף שקל. שלושה תשלומים שווים.
את דגמי אופנת שטיינר תוכלי למצוא בחנויות המפעל בת"א רח' לבנדה 30, רח' מונטיפיורי 36 ובפ"ת – רח' חיים עוזר 4, וברשתות השקם טהה וכלבו שלום.

סאבי רשת חנויות המפעל

בסאבי פתוחות כל מוצ"ש שלושת החנויות הגדולות של הרשת.
עם ישראל אוהב לטייל עם כל המשפחה. וכבר נאמר שקניות לישראלי זהו בילוי. לכן חברת סאבי נותנת את האפשרות הזאת לחוג לקוחותיה במוצ"ש.
אין מועד נוח יותר לעשות זאת מאשר במוצ"ש. מאידך קשה מאוד להפעיל את כל הרשת במועד זה ולכן חברת סאבי הסתפקה בפתיחת שלושת החנויות הגדולות של הרשת עם המגוון הרחב ביותר של המוצרים.
כלבו המפעל (ז'בוטינסקי 21 ר"ג) והחנות בקניון איילון – חנויות גדולות ומרווחות עם מבחר בית קלקא – חנות לעודפים וסוג ב'.
בחנויות אלה ישנם מבצעים שונים ומשתנים מדי פעם. לדוגמה, כרגע סאבי במבצע חלוקת צ'קים בסך 15,000 שקל כדמי חנוכה לחוג לקוחותינו. על גבי העיתון (ראה מודעה).
מעל קניה של מאה אלף שקל, מתקבל הצ'ק בקופת החנות, כחלק מתשלום הקניה.

להתראות בסאבי

ילד פלא

(המשך מעמוד 8)

בגיל 21, לאחר שנישא, עבר ללמוד בכולל האברכים בירושלים, כחלק מן המסלול הקבוע שעובר כל בחור חרדי, בדרכו אל האושר ושלוות־הנפש. חצי שנה לאחר שהגיע אל הכולל, הציע לו אורי זוהר להצטרף עם אשתו להתנחלות חדשה שהוא הקים בגדה – מעלה עמוס, ואריה דרעי, שאף פעם לא יכול היה לשבת זמן רב במקום אחד, הלך. „הגעתי למקום השומם ההוא, ותוך זמן קצר הבנתי, שמישהו חייב לקחת על עצמו את העסקנות הציבורית הכרוכה בהקמת המקום הזה, שלא היה בו לא חשמל ולא מים ולא טלפון". ודרעי, אם עוד לא אמרנו, הוא בעצם אחרון המפא"יניקים, ובשל כך הוא תמיד יגיד שנקרא אל הדגל וקיבל את דין התנועה, וכך הוא נוקט גם בענין העסקנות של מעלה־עמוס: „הבנתי שאם אני לא אעשה זאת, איש לא יעשה, והתחלתי להיות המוציא והמביא של הישוב החדש. פתאום מצאתי את עצמי מזכיר הפנים והחוץ של ההתנחלות וחבר המועצה האזורית גוש עציון, והייתי מגיע הביתה בשעות הקטנות של הלילה". וכך נגוז לו החלום של חיים שקטים בחיק הטבע, והיהודי הנודד שלנו שוב אורז ועובר. הוא חזר לירושלים, הקים כולל אברכים, וחצי שנה ישב ולמד תורה מן הבוקר עד הערב. הוא אומנם טוען שהיתה זו חצי השנה היפה בחייו, ואני לוקחת לעצמי את הזכות לראות קריצה קטנה בעיניו, כשהוא אומר את המשפט המתבקש־מאליו הזה. דרעי יושב בשקט ולומד תורה? הצחקת אותנו.

הימים ימי מערכת הבחירות האחרונה. עם הפילוג באגודת־ישראל, ותחילת החיזור אחרי היהדות הספרדית, שעד אז שכחו כמעט על קיומם. המחזור הראשי היה הרב עובדיה יוסף, ולדרעי, שקשריו עם הרב היו אמיצים כל השנים, היה נרמה שהרב הנערץ הולך ומסתבך. לפוליטיקה הוא נכנס לא בשביל להציל את כבודה ואבור של היהדות החרדית הספרדית, אלא כדי להציל את מורו ורבו, להוריד ממנו את הלחצים הרבים שהופעלו עליו.

באוויר מתחילה להתגבש ההצעה לרוץ לבחירות ברשימה נפרדת. דרעי יודע שהסיכוי היחיד להצליח נעוץ בהסכמתו של הרב שך להצטרף. הבעיה היא איך להביא את הרב שך לשבת לשולחן אחד עם הרב עובדיה יוסף. למשימה הזו נשלח כמובן האחד והיחיד, אריה דרעי, והוא כידוע גם מצליח בה, ווו, יש אומרים, היתה המשימה הקשה ביותר שהוטלה, או תוטל, אי־פעם על כתפיו הרחבות של הינוקא הזה. הטכניקה ראויה להערצה. קודם כל קנה דרעי את אמונו של הרב שך, דרך איש־קשר, איש סודו של הרב, הוא הצליח קודם כל להיות מבאי־ביתו, ואחר־כך, ורק אחרי עשרות שעות של שיחות אל תוך הלילה, הצליח לקנות את ליבו. מכאן ועד לפגישה הגורלית עם הרב עובדיה יוסף הדרך היתה קצרה, ומכאן ועד הקמתה של ש"ס קצרה עוד יותר. סוד כוחו הגדול של דרעי בתוככי מפלגתו נעוץ בקשריו ההדוקים הן עם הרב שך והן עם הרב עובדיה יוסף. עד היום משמש דרעי איש קשר בין השניים, יוצא ובא בבתי שניהם, מעריץ את שניהם ותביב על שניהם. דמו בנפשכם אדם במערכת הפוליטית, שהיה איש אמונם הן של רבין והן של פרס. איזה כוח היה בידי האיש ההיפותטי ההוא.

גם הסיפור הבא יכול היה לקרות רק לאריה דרעי. השר, שהוא משמש היום כיועצו, הגיע בעצם לפוליטיקה תודות לאריה דרעי. כשהוקמה ש"ס, כמה ימים לפני מועד הגשת הרשימות, חיפשו אדם שיעמוד בראשות הרשימה. ימים ולילות ישבו החכמים בביתו של הרב עובדיה יוסף, ולא מצאו מוצא מן הסבך. כשדומה היה שהמצב ללא מוצא, ולא ניתן יהיה להכין את הרשימה בזמן, הלך אריה דרעי להתבודד עם נפשו במרפסת ביתו של הרב, שובר את ראשו מנין תבוא הישועה. ואז, באחת, הוא התנער מישיבתו, פרץ אל חדרו של הרב, וביקש: „תן לי את הרשימות של כל הרבנים השייכים למחנה שלנו". עובדיה יוסף נתן, ודרעי החל לעבור על השמות, לפתע צדה עינו את שמו של הרב יצחק פרץ, רבה של ק"ק רעננה. חושיו אמרו לו שזה האיש שיעמוד בראשות הרשימה. הוא זינק לחדרו של עובדיה יוסף, הצליח לשכנע אותו, רץ לרב שך והצליח לשכנע גם אותו. באותו יום, ב־11 בלילה, התייצב הרב פרץ בביתו של עובדיה יוסף, ויצא משם כראש רשימת ש"ס לכנסת. דרעי, כמובן, אומר שככל שהימים נוקפים הוא בטוח יותר ויותר בצידקת בחירתו. הרב פרץ, סבור עוזרו, מביא כבוד רב ליהדות החרדית הספרדית ולמפלגתה. „הלוואי והיו לנו עוד רבים כמוהו", הוא חוזר ואמר, כל אימת שעולה שמו. ומאז ועד היום עובדים השניים בשיתוף פעולה מלא. כשדרעי עושה עבור הרב פרץ את כל מה שעושים בדרך־כלל במזנון הכנסת – פוליטיקה.

לפני חודש וחצי התמנה אריה למנכ"ל ש"ס. הוא לא מת על התפקיד. יש הרבה ירידה לפרטים שוליים בג'וב של מנכ"ל, ודרעי בנוי לדברים הגדולים. תנו לו „משבר־שרון" כל שבועיים, וקניתם את עולמכם אצלו. נראה שהוא בדרך החוצה מן התפקיד הזה. בירושלים היו רינונים שהוא עומד להחליף את המנכ"ל הנצחי של משרד הפנים, חיים קוברסקי. „מה פתאום", מצחקק דרעי, עוטה על עצמו ארשת של הפתעה, כאילו הוא שומע את הרעיון בפעם הראשונה. „קוברסקי הוא מנכ"ל מצוין, והוא יישאר בתפקידו". אולי. לדרעי יש מספיק עבודה ומספיק כבוד גם בלי זה.

ובינתיים, הוא עושה ג'סטה לאשתו, וזוכר את יום הולדתה. ואיך חוגג אריה דרעי את יום ההולדת של אשתו? בהזמנה לארוחה במזנון הכנסת. אבל מה, בצד של השרים, באותו איזור שרק שרים יכולים להזמין אליו את אורחיהם. נראה את אחד מסדרני הכנסת אומר מילה, ובין מנה למנה הוא קופץ מהשולחן, פה הוא רץ לטלפון, שם גומר עוד איזה ענין או שניים עם אחד השרים. ואחרי כל זה, יכול להיות שהוא אומר לאשתו את מה שאמר לי: „לפעמים אני חושב, בשביל מה אני צריך את כל זה. יכולתי לשבת בשקט וללמוד תורה". הצחקת אותנו, רבי אריה דרעי. שעוד מעט ימלאו לו 27, והוא כבר מזמן שכח מה שאחרים עוד לא התחילו ללמוד.

יעל פז־מלמד

תזמורת מדליקה

(המשך מעמוד 15)

שנת הקמת המדינה, פיזרה את נגני התזמורת. מיד לאחר סיום הקרבות אורגנה התזמורת מחדש, והתחדשה פעילותה. פעמיים בשבוע נפגשו באולם החזרות, למרות שבמשך שבע שנים לא הופיעו. „לקיום התזמורת אין שום קשר להופעות", אומר המנצח נחמני, „וגם היום אין קשר. אנחנו נמשיך להיפגש פעם בשבוע, גם אם לא נוזמן להופעות. ככה זה אצלנו."

ככה זה אצלם. אבל בינתיים יש הופעות. ביום חמישי אחר־הצהריים יש הופעה בפתיחת הטיילת של הרצליה. כשעתיים לפני הזמן הם מגיעים לבושים במדי השרד. חליפות כחולות וחולצת תכלת עם סמל של עיריית תל־אביב, שאימצה אותם לפני כעשרים שנה, וכובע, כמובן, כובע יצוגי של מכבי האש. הכבאים עומדים בצד. „בחייאתק", אומר כבאי לחצוצרן אברהם ג'אנה, „תנגן את "מעולם ועד עתה", נו יאללה, תנגן את זה, איזה יופי זה." אברהם מחייך, לא כל־כך בא לו עכשיו לנגן תרועת השכמה. אבל הוא מנגן, הכבאי מתמוגג, פרנק סינטרה במדי צבא מול העיניים שלו. „חוק, חוק, שאלוהים ישמע", הוא ממריץ את אברהם. כבאי אחר מביט בקרן שמחזיק יצחק גילינסקי. „מה זה, זה נראה ישן. בכלל מנגנים על זה?" יצחק גילינסקי נעלב, „בטח מנגנים. מה חשבת?" הכבאי בודק את הקרן. לא נראה לו. מעביר יד אולי ימצא אבק ותהיה לו הוכחה חותכת. הכבאים אוהבים את התזמורת שלהם. אברשקה נחמני המנצח מתרוצץ, מנסה להשתלט על החבורה. לא קל.

כששואלים את המנצח נחמני, מה התקציב שעיריית תל־אביב מקציבה לתזמורת, הוא לא יודע. מה זה משנה. „אם צריך משהו מבקשים ממפקד תחנת מכבי האש", הוא אומר. מה מבקשים? „פה צריך עוד חולצה, פה עוד מכנסיים, תיקונים של כלי נגינה, אבל אנחנו לא ילדים, אצלנו כלים לא נשברים, לא משתוללים איתם. אין הרבה הוצאות." לתזמורת מכבי האש אין איש יחסי ציבור, אין משרד. „מה פתאום? מי שרוצה להזמין אותם מצלצל לנחמני הביתה ומזמין, מי שלא יודע מה מספר הטלפון של נחמני מצלצל למפקד מכבי האש ומזמין. זהו.

„אנחנו לא יקרנים", מסביר לי נחמני, „אנחנו גם לא יודעים כמה לקחת. למקומות רחוקים־רחוקים אנחנו מבקשים שלוש־מאות אלף שקל. כלה בשביל שיכסה את ההוצאות. כצפון הגענו עד עפולה, אנחנו לא מרוויחים מזה כלום. מה שנשאר הולך לקופה. ויש גם כאלה שרוצים לנצל אותנו. אבל אנחנו לא מנגנים בשביל הכסף. לא חשוב".

ומה מנגנים? „שירי לכת", ואיזה שירי לכת? „יש פולנים, יש רוסיים, ויש אמריקאים גם. אבל הציבור אוהב ולסים, כן, ולסים זה פופולארי". ולמה לא שירים מודרניים? „אוּבוּ, זה יקר. קשה להגיע לעיבודים של שירים מודרניים. הנה, לא מזמן איזה מעבד לא התבייש לבקש מאיתנו מאה וחמישים אלף שקל בשביל עיבוד. אמרתי – לא. אני אוהב לקבל חינם. נחמן יריב המנצח של תזמורת לוד עוזר לנו. ויש גם ספריית עיבודים בעכו, שם אפשר לקחת בחינם. השנה עוד לא יצא לי להיות שם. לא נורא."

ויש לתזמורת מכבי האש גם קריירה קולנועית. ממש בימים אלה הם מככבים בתור טטיסטים בסרט של יהודה בהנחו „תספוס נעליים". יהודה ברקו אוהב אותם", מודה נחמני המנצח. „הוא יודע שכשאני לוקח משהו על עצמי, הכל הולך.

„עשינו עוד סרט עם יהודה ברקו. הוא הביא אותנו לאיזה בית־שימוש ציבורי ואנחנו עמדנו בצד, חיכינו שיצא איזה איש שהשתין כדי שנתחיל לנגן. ככה הוא רצה. היו כמה שיצאו. אבל הם התעצבנו זה לא כל־כך הסתדר איתם. בסוף יצא מישהו. אנחנו ניגנו טים־טם־טם, ויהודה ברקו נתן לו מדליה בגלל שהוא 'משתין המיליון'. והשתתפנו גם בסרט 'תעלת בלאומילך' עם בומבה צור ז"ל. אנחנו היינו צריכים לנגן אחרי שבומבה גומר לחפור את התעלה. המנצח היה אורי זוהר. מצחיק? מה זה מצחיק, הוא שיגע אותנו, התפוצצנו מצחוק. אבל הוא יודע קצת, הוא מוויקאי. וגם ב'עליזה מזרחי' השתתפנו בסצינה האחרונה. הוי כמה חזרות עשינו."

בטלוויזיה הופיעה התזמורת פעם אחת בלבד, בתכנית "זהו זה". והם דווקא אוהבים להצטלם בטלוויזיה. „לא מזמינים", אומר נחמני ונאנח. יש מעריצים? אני שואלת. „זה לא חשוב", אומר המנצח ואחר־כך הוא נזכר, „יש: הנכדים שלנו." החזרה באולם נמשכת. בא לעשות הכרות: המנצח אברהם נחמני (75), טרומפטר יעקב (81), טרומפטר אורי (49), מנדלה קורנגול (65), מאיר כהן שלום (81), אברהם ג'אנה (60), נסים משיח (77), חיים רוטשילד (72), סגל אושייש (60), נסים אלייקס (56), אריה שוורץ (62), אהרון עוזיאל (65), מאיר ברגמן (74), יצחק גילינסקי (71).

צעירים אין. למה אין? „מי יבוא לנגן עם זקנים?", נאנח החצוצרן, שמכין ללב הנוער. דור המשך אין. תל־אביב, שהורסת מבנים משנת 1933, לא דואגת. עצוב קצת. באולם החזרות מנגנים בלהט את המרש "דקפה".

מיכל קפרא

חיים ואוהבים

שולחן ערוך

„להאכיל אנשים שבעים" –זה מה שאמי היתה מעירה לי בנימה לא־מוסתרת של בקורת בראותה אותי טורחת במטבח לקראת בוא אורחים. „אנשים אינם באים אלינו בשביל לאכול, הם באים להתארח" זה מה שבנזוגי מעיר לי כבר יותר מעשרים שנה בראותו שאני לא יוצאת מהמטבח ביום בו הזמנתי אורחים.

כל זה אמת ויציב. ואני מנסה עשרות פעמים לנהוג בהתאם להנחה שאנשים אוהבים את החיכוך האנושי. רוצים לצאת מקליפתם, לצאת מביתם, להתחמם בחום הנוצר בשעת מפגש חברתי. אני מנסה להכתיב לעצמי כללים קולינאריים, לפיהם לא צריך להאכיס אורחים, לא צריך להערים על השולחן כל מיני שמונצעס קטנים כגרוּלים, לא צריך לעשות חור בתקציב בשביל אירוח סתם, שאינו קשור לא בבת־מצווה ולא בחגיגית יובל אישי. אפשר לנהוג כמנהג אבותינו: כוס תה ועוגה ותפוזים. אבל זה לא הולך ולא תעזור כאן שום הטפת מוסר עצמית. סעודת ערב יזומה, שהתחילה במרק ירקות, עברה לתבשיל אורז צנוע והסתיימה בגלידה – הותירה סימן שאלה על פני הנוכחים. ערב בו הוגשו משקאות פלוס בוטנים בלווית קפה־אוּ־תה ועוגיות קנויות – גרמו לכך שתאמרי לעצמך שהערב עשית זאת פעמיים: בפעם הראשונה והאחרונה. בימי ארידור העליזים וגם בתקופת החרב המתהפכת עתה – קשה לי לסטות ממנהגי, וכך אני מכינה פי כמה כמה שהאורחים מסוגלים לקלוט אל קירבם. התמונה של מישהו המבקש תוספת ואני אומרת לו „אין. נגמר, חביבי", או המראה של מגון התקרובת עליו לא נותרו אלא מגשים ריקים בעוד האורחים ממשיכים לזרום – רודפת אותי בסיוטי לילה. אני אוהבת שולחנות מבולגנים ועמוסים קעריות ופנכות וצלחות מלאות כל־טוב. בסרטים הרוסיים שניראו באחרונה על מסכינו – גיליתי כי גם שם, ברוסיה של זמננו, עדיין ממשיכים לארח בשיטת השולחן העמוס והמבולגן למרות התורים ללחם וכו'. אני חוזרת על התיזה שאין באים להתארח על מנת לזלול אבל יש לי יותר סימפאטיה לשולחן, שמרוב צלוחיות הגשה אין רואים את המפה הפרושה עליו – מאשר לשולחן ערוך סטרילי, בחסכנות ובקפדנות ובאלגנטיות, אלוהים ישמור. מקרר שאינו מפוצץ מאוכל מעיד או על דיאטה חמורה, או על שמשהו אינו כשורה בבית.

אשר לאירוח: למרות שכולם בריאטה אין זו סיבה שלא לצפות לעוגה פלוס פיצות קטנות ולהגיש חטיפים וסלט פירות וכל מיני קשקושים, שמכינים רק כשבאים אורחים. נכון שחצי יישאר על השולחן ונכון שאת ולא אחר יאכלו חצי מן החצי הנ"ל. נכון שבשעת ההגשה יאמרו לך „משוגעת, מה עוד הכנת ?" אבל אני אוהבת את התסריט הזה של האנשים השבעים, שאינם מתנפלים על האוכל, אבל הם אוהבים שהוא מוגש להם, והוא איכשהו נעלם, טיפין־טיפין.

אפשר לכבד אורחים בצלוחית זרעונים (איך קוראים לזה? גרעיני חמניות) ובכוס תה עם ליימון. וכך להעביר ערב שלם. אפשר גם להביא לשולחן קופסת עוגיות, להציע לכל אחד עוגיה, לסגור את הקופסה – וזהו (כך עשו לי פעם מארחים גויים באמסטרדאם ועובדה שאני זוכרת להם זאת גם לאחר 25 שנה). אפשר גם להסתפק בהצעת כוסית ליקר – ולתת לערב לעבור ביבושת וחדר האורחים הקר יישאר קר. אנשים באמת אינם באים כדי להאכיס את עצמם בביתך אבל אם תעשי להם זאת – הם יחשבו עליך כל מיני דברים. והם גם לא יבינו מדוע את עושה להם את זה. אנשים, שגודלו על ידי אמא יהודיה, אנשים שאצלם בבית היתה הכנסת אורחים נוסח יהדות המזרח או יהדות מזרח־אירופה – לעולם לא יאמצו לעצמם צורת אירוח של קמצנים. כן, זו המלה שהיתה לי כל הזמן על קצה הלשון. קמצנות, לגבי דידי, היא התכונה הדוחה ביותר מבין כל התכונות שניתן למנות ברם. התרחקו ממנה כמעט כמו מאיידס.

תיבת דואר/בלאגן בראש

אני כותבת לך כי אני מתייחסת אלייך כאל חברה, ופשוט מרגישה צורך לשפוך את הלב.

הסיפור הוא כזה: בעלי התאבד לפני תשע שנים אחרי תקופה ארוכה של דכאון. ונשארתי לבד עם שלושת ילדי. אין צורך להסביר כמה קשה היה לנו להתמודד עם סבך הרגשות שעוררו גם המצב וגם המעשה.

עד היום איני מסוגלת ואפילו לא לדבר קצת יותר משיחה בטלה. גבר הוא לגבי – בפירוש – יצור מסוכן, וחסר אמינות.

עם רעיונות כאלה ניתן אולי לחיות, אלא שיש לי דווקא שלושה בנים, ואיך אוכל לגדלם כגברים שבלפיהם אני חשה בוז כזה? הקשרים המקצועיים והחברתיים שלי הנם נשיים לחלוטין ונתמכים בפילוסופיית חיים פמיניסטית קיצונית: גבר הוא סוס הרבעה, נושא משאות – לא יותר.

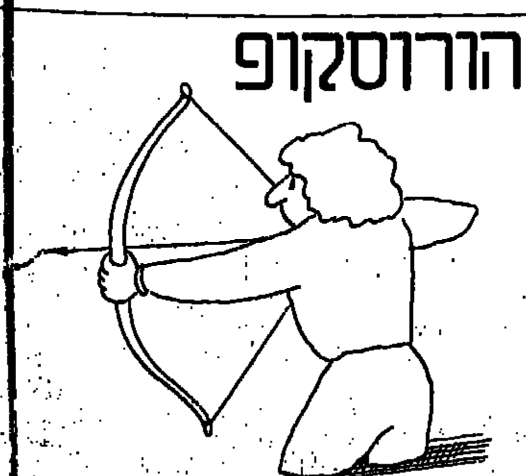
ומה אני רוצה מהחיים? אני רוצה לקום בוקר אחד ולהיווכח שטעיתי – לראות מקרוב אדם שהוא גבר, אבל אמין בדיוק כמו אשה, אדם שאפשר להתייחס אליו כשווה אל שווה, לסמוך עליו ואפילו לאהוב אותו. אולי אז יהיה לי העוז, האומץ וביחוד הכוח הנפשי לחפש לעצמי חבר חדש לחיים, לרדת מהילדים ולאפשר להם להינתק מהזכרון הכבד שנותר להם מאביהם.

בברכה,
א.ב.
(השם והכתובת שמורים במערכת)

א.ב. יקרה

ה„סיפור" שלך מורכב ביותר. לעולם לא אקח על עצמי אחריות לתת עצה לאדם המתמודד עם בעיות רבות כשלך. את חיה רק פעם אחת וחבל שתמשיכי לחיות עם בלגן כזה בראש. חבל גם בשל הבנים שהרי את מקרינה עליהם את מצבי רוחך. אני ממליצה לך להתייעץ עם איש מקצוע.

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 13.12 ל־19.12

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
לא כדאי להשאיל למישהו חפצים שבירים. השבוע המחשבה שלכם בהירה במיוחד, ואתם מסוגלים להתבטא בצורה מוצלחת. עם זה, הישמרו מפני עוקצנות יתרה. נסיעות קצרות עשויות להביא עמן רומאנטיקה.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
בתחום הקאריירה אתם הססניים השבוע. ענייני הכספים נראים מבטיחים, ואתם במצב־רוח נדיב בימים אלה, שואבים סיפוק מהנאתם של אחרים. הקסם והתחביבות יפתחו לפניכם דלתות, ותוכלו להשפיע הרבה.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
בתחום הנסיעות תצטרכו להיות יותר זהירים. פעילויות קבוצתיות ישמחו אתכם השבוע, ואתם עשויים להתנדב למשימה כלשהי. לפי שעה מוטב להניח לענייני הקאריירה. האופטימיות שלכם מושכת אחרים.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
השבוע כדאי להתבודד מעט, כדי להשיג את התמונות שאתם זקוקים לה. בחברת ידידים, קל להרגיז אתכם. בתחום הקאריירה כדאי לעשות קצת „שעורי בית". בימים אלה אתם מרבים ביחסי קחת ותן.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
הימנעו מוויכוחים עם הנפש האהובה בקשר לקאריירה שלכם. בתחום החברתי, יהיו לכם התחייבויות שתצטרכו למלא, אבל זו תקופה מצוינת להקדיר עם הזולת. משהו טוב יבוא אליכם באמצעות חבר.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
כעס מופרז עלול לשבש את בריאותכם השבוע. לא כדאי בימים אלה להלחם למען אמונתכם. שינויים בתחום הקאריירה ישאו פרי, והזדמנויות שציפיתם לה תגיע. בשטח העסקים, זה הזמן ללבן הפרטים הקטנים.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
ילדים עלולים לעצבן אתכם השבוע. חוזים עם שותף מבוססים על בסיס שווה, אבל ייתכן שתצטרכו לשנות דרך כלשהי. תחום האהבה והטיולים מודגש השבוע. מצב הרוח מרומם, ויש התקדמות בעבודה.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
אל תיקלעו לוויכוחים בשעות הבוקר. השיפוט שלכם טוב במת שכרוך בענייני עבודה וכספים. התמונה הפינאנסית עתידה להתבהר בקרוב, ואחרים יגלו היענות לבקשותיכם. התפתחות חיובית צפויה ביחסים.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
חוסר־סבלנות תקשה עליכם לבצע את המלאכה כראוי. היציאה לבילויים עדיפה על ההישארות בבית בימים אלה. אתם מסתדרים יפה עם השותפים השבוע. לרווקים ולזוגות צפוים רגעים רומאנטיים יפים.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
אל תריבו עם בן הזוג בענייני כספים. על סדר יומכם עבודה מרובה בבית, ואתם יעילים יותר במגרש הביתי. כדאי להיות ערני להזדמנויות חדשות בתחום הקאריירה. שימרו על נקודת־ראות מציאותית.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
הסובבים אתכם מקרבים לשתף פעולה בימים אלה, במיוחד במישור הביתי. מוטב לשים את הדגש על עיסוקים יצירתיים ולהרבות בטיולים קצרים ובשיחות. פרוייקט כלשהו בעבודה ימלא אתכם סיפוק.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
תצטרכו להישמר מפני פליטות פה השבוע. זה זמן טוב לקבל החלטות בתחום הבית והמשפחה. התעקשות לא תביא אתכם רחוק. שימו דגש על פעולות ביתיות ועל קניות. הקפידו להתחשב בבני הזוג.

פנטהאוז

יגאל לב

דירה לשניים

הכל בגלל עדשות המגע של גליה. בדרך־כלל היא מניחה את עדשות המגע בתוך הקופסה הקטנה שלהן. קופסת עור מהודרת. שהרי העדשות עולות למעלה מ־300 דולר והן קטנות יותר מהשקל הישראלי החדש. לפעמים אפילו שקופות יותר ממנו.

אבל באותו ערב הניחה גליה את העדשות על שולחן הטואלט השחור בחדר השינה, נכנסה למיטה כשהיא עצלה מכדי להביא את קופסת העדשות. לאחר מכן שכחה אותן והעוזרת ניקתה את השולחן השחור יחד עם שני הדברים השקופים הקטנים האלה, השווים מאות דולרים.

ציפתה, בדרך הטבע, שאורי יהיה כבר על הברכיים וכלשונה „משתף־פעולה ומונח על השטיח". אבל להכעיס, אורי נהג כמו שוויניסט גברי חסר עידון וטען „אלף פעמים אמרתי לך לא להשאיר את העדשות על השולחן".

„אז אתה לא יכול לעזור לי", אמרה גליה, מקווה שאורי יתחיל בכל זאת לזחול על השטיח בעקבות העדשות. אבל אורי אמר בקיצור: „אפילו הפסיכיאטרים לא עזרו לך, אז גם אני לא יכול".

גליה צעקה בזעם, אבל בסתר לבה אהבה את התשובה הזאת. ובעודה עומדת בדירה, כאשר אורי חמק ממנה לאיישם ישנה, פגישה, הכנת תיק, השר־יודע־מה, בעודה מגששת ואינה רואה כמעט דבר מסביב, חמקה מבעד הדלת הפתוחה שלי, הסטודנטית למשפטים, בתו של פטר קמחי, התעשיין מהקומה הרביעית.

שלי ראתה תמונה מוזרה. אשה עומדת במרכז החדר, מתקרבת אל החפצים כאשר היא כמעט מחככת את חוטמה בהם ואחר־כך נסוגה לאחור. היא נהגה כך גם בשלי. ואחר־כך אמרה בחיוך „איך צמחת פתאום" והוסיפה בחפזון „אל תזוזי. אל תזוזי, את יכולה עוד לדרוך על עדשות המגע שלי".

מזל שאורי לא היה בבית. אחרת היה, כדרכו השוויניסטית, מלגלג על שתי נשים שעכוזיהן מושטים כלפי מעלה והן פוסעות כמו גורי־כלבים על השטיח בחדר השינה ומשוחחות.

★

שלי באה כדי להתייעץ עם גליה בבעייה עדינה. לא היתה מעיזה להעלות את הנושא בפני אף אחת מחברותיה וכמובן לא לפני בני־הבית. שלי השתחררה מהצבא ובעזרת אביה שכרה דירה קטנה בת חדר, סלון קטנטן, מטבח, מקלחת מיניאטורית והפכה את הפינה הזאת לשכיית־חמדה. בפני ניר טענה כי לצעירה בגילה, שעברה כבר את ה־22, נוח להצטמצם, ולחיות כמעט במינימום הדרוש, ובלבד שתהיה לה דירה

עם אבא היא מסתדרת. אוהבת את צורתו הדובית, את השקט הזה שאופף אותו. את החום שהוא מקרין ובעיקר את הנאמנות המוחלטת שלו לאמה. נאמנות מרגיזה. לא־פעם שלי היתה מקנטרת את אביה על כך שהוא „גבר של אשה אחת" וטוענת „למה שלא תצא קצת מהקופיה שלך, אבא. מה יש, לא מגיע לך ליהנות מהחיים? אחר־כך לא תוכל אפילו אם תרצה".

ועכשיו שלי באה להתייעץ עם גליה על משהו שהמם אותה.

„תארי לעצמך. אבא שאל אותי אם אני יכולה לתת לו את המפתח של הדירה שלי... אבא שלי..."

גליה התיישבה על השטיח מרוב תדהמה. זה כבר סיפור עסיסי שראוי לתת עליו את הדעת.

★

„הוא דיבר כמו... איזה ילד מבוהל. מסתבר שפתאום, אחרי עשרים־וחמש שנות נאמנות, הזקן שלי גילה את העולם. לך תדע. עשרים־וחמש שנה עמד בפני כל הפיתויים ותאמיני לי, אני יודעת איזה. כילדה קטנה כבר הבחנתי בכך שאבא הוא גבר נאה. אבל קינאתי לו והייתי יורדת לחיי הנשים שהתחנחנו אליו. כנערה מתבגרת ראיתי בהן, כמעט בלי להבין – מתחרות. זה נשמע מצחיק, אבל היום אני יודעת שזה היה כך. לקח לי הרבה זמן להתחיל לפרגן לאבא ולחשוב שהוא עובר את כל חייו בלי להפר אפילו פעם אחת את קדושת חיי הנישואין".

השיחה היתה מוזרה משום ששלי סרבה לשבת ולהתבונן בעיניה של גליה. היא השתמטה מהמבט הזה, והתירוץ של העדשות האבודות איפשר לה לגולל את הסיפור בלי להביך את עצמה.

„רק כשגיליתי בעצמי את האהבה, לא אהבת הילדות אלא אהבה בשלה, רק אז התחלתי פתאום 'לפרגן' לאבא. עצם המחשבה שהוא אף־פעם... בלי הפרפרים בבטן... בלי ההתרגשות... פשוט כמו רובוט הולך למפעל, מגלגל עסקים, שובר את גבו על ספרי־חשבונות וכל זה בלי שאפילו פעם אחת... ופתאום זה קרה לו".

„תגידי לי, זה לא קרה לו מאוחר מדי?"

גליה צחקה במרירות: „הוא בן הגיל של אורי ואורי לא נראה לי מבוגר כל־כך", אמרה. ופתאום הבינה את המשמעות הכפולה של המשפט הזה.

★

„כמובן שהגברת היתה צריכה לקחת את העניינים לידיים. כשהוא סיפר לי אחר־כך איך זה, תחילה כמעט צחקתי. לקוחה של המשרד, אשה נאה בסוף שנות העשרים שלה, הגיעה מתנשמת למשרד. רטובה כולה מהגשם. לאבא היא אמרה 'אני יכולה להשתגע. גם המבול הזה וגם בעלי הלך למילואים'. היא שתלה את האינפורמציה בצורה מדוייקת ואחר־כך המתינה, לראות מה התרח הזקן שלי יעשה. שבוע ימים לקח את שהוא בלע את הפתיון. הוא אמר לה 'בגילי ארם הולך לשחק עם הנכבדים שלו' במקום... ועכשיו הוא רוצה את המפתח".

„אז נתתי. אחר־כך היה לי קצת קשה להסתכל בעיניים של אבא. את יודעת... אבל הוא היה חביב כל־כך, טבעי כל־כך, חס עד שאפילו לא... זאת אומרת לא חשבתי על כלום. את החדר שלי מצאתי מסודר. אפילו היה בו בקבוק יין שאבא הביא בשבילי".

פתאום השתתקה. גליה חשה כי היא מתקרבת לאותה נקודה שבגללה עלתה לשוחח איתה. באותו רגע גילתה גליה את שתי העדשות. קרובות לברך השמאלית של שלי. כמו זוג עיניים. נוצצות. אולי השתברו בהן קרני המנורה החזקה שדלקה בחדר. גליה רצתה לצעוק לשלי להיזהר, אבל שלי חתרה כבר אל אותה נקודה שממנה אין חזרה. „ואז, בערב, כשבאתי להורים. אבא לא היה בבית. אמא עשתה לי קפה, בצעה את עוגת התפוחים שאני אוהבת. הגישה לי באותה דרך אוהבת שלה, יחד עם משפט „בפעם הבאה, כשאת נותנת את הדירה שלך לאבא, כדאי שתתייעצי גם איתי"".

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1950. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

טרומאן ואטלי החליטו לא לפנות את קוריאה

הנשיא טרומאן וראש ממשלת בריטניה אטלי החליטו לא לסגת מקוריאה מרצונם הטוב ולי לא קרב. אם כי כמה שעות לפני שנודעה ההחלטה, היתה הרגשה הכללית, שהוחלט על פינוי כללי של קוריאה.

ממשלת ארצות הברית דנה באפשרות של הטלת מצור ימי ועונשין כלכליים על סין הקומוניסטית על ידי או"ם במקרה שהצבא הסיני הקומוניסטי יעבור את קו הרוחב ה-38 לקוריאה הדרומית - נודע לסופר "רויטר" ממקורות מוסמכים.

חמישה עשר אלף אנשי ה"מארינס" האמריקניים שהיו במלכודת הסינית בהאגארו, הצליחו להתפרץ ולהתאחד עם שאר כוחות המארינס הנמצאים 16 ק"מ דרומית להאגארו.

סכסוך על מאתיים מטר

מאתיים מטר בלבד מבדילים בין כביש אילת בק"מ ה-78 ובין דרך העפר הישנה.

כביש הערבה מתקרב במקום זה לגבול עבר הירדן. בה בשעה שעד לקילומטר ה-78, הכביש הוא במרחק ניכר מהגבול והוא מתקרב לכל היותר עד ל-5 ק"מ מהגבול.

מפת שביתת הנשק שנחתמה בין ישראל ועבר הירדן ברודוס היא בקנה מידה של אחד ל-100 אלף, ומשום כך קשה להבחין בה מרחק של 200 מטר. הירדנים טוענים, כי הגבול הבינלאומי שנקבע בשעתו ע"י צ'רצ'יל בשנת 1922, כשחילק את ארץ־ישראל והקים את האמירות העבר־ירדנית נמצא בערוץ המשמש המשך לשקע הירדן, היינו במקום הנמוך ביותר בערבה. אולם ישראל טוענת שמקום זה הוא מזרחית לכביש, למרגלות רכס הגבעות שבתחום עבר הירדן. וואדי זה משמש עתה כדרך של הירדנים מע'רנדל עד לכביש שלנו. דרך וואדי זה בא הלגיון והקים את המחסומים על הכביש ובדרך זו הוא גם נסוג.

יוכן מלאי מזון בארץ נוכח סכנת המלחמה

לאור המצב הבינלאומי נאלץ עכשיו משרד החקלאות והמזון לדון לא על תוספת של מזון לתושבים כי אם על יצירת מלאי מספיק של מזון בארץ במקרה של מלחמה. הממשלה בכללותה דנה בשאלה זו ובקרוב עומדים גם לעשות צעדים בכיוון זה. אם כי מצב המטבע שלנו איננו בכי טוב.

דברים אלה מסר היום לפני הצהרים מר פנחס לוביאניקר, שר החקלאות החדש, בפגישה ראשונה עם עתונאים בקריה.

בתשובה לשאלה מסר גם כי בקרוב יוצא פנקס מזון חדש, נפרד מהנקודות להלבשה והנעלה ופנקס זה יהיה יותר פשוט ומובן לכל עקרת בית.

נקבעו דרכי יבוא חמרי־בנין ללא תשלום

ועדת השרים לעניני יבוא ללא תשלום שנתכנסה אמש בירושלים קבעה הלכה סופית לגבי יבוא חמרי בניין ללא תשלום.

לפי החלטת הועדה יצטרך כל הרוצה להביא ארצה חמרי בניין במסגרת יבוא ללא תשלום להכניס לאוצר סכום כפול של דביזים מהסכום שהוא עומד להביא חמרי בנין. מחצית הסכום הזה תוקצב אחר כך ליבואנים לצורך ייבוא.

גם עד עכשיו שילמו היבואנים של חמרי בנין דולר במזומן כנגד דולר לייבוא חמרי בניין, אך היו שפרשו את ההחלטה הקודמת, להשליש לאוצר 50 אחוז במזומנים, כאילו יש לשלם רק חמישים אחוז מערך הייבוא במטבע קשה לאוצר. החלטת אמש קבעה החלטה סופית לפיה יצטרכו היבואנים להשליש בידי האוצר סכום כפול מסכום היבוא ובבוא הסחורה יקבלו על פי הרשיון את מחצית הסכום חזרה לתשלום בעד הסחורה.

אושרה פרישת חברי מפ"ם מקיבוץ האון

תסיסת הפילוג במשקי הקיבוץ המאוחד קיבלה תנופה חדשה, לאחר שהמזכירות הארצית של הקיבוץ המאוחד אישרה את החלטתם של 30 מחברי מפ"ם לפרוש ממשק האון, הנמצא בגדה המזרחית של הכנרת.

חברי מפ"ם במקום האשימו את הרוב המפא"י בקיבוץ, שהוא מפלה אותם לרעה. חברי מפ"ם פרשו בחדשים האחרונים גם מקמשקים במעגן, כרור־חייל ובית העמק. חברי מפ"ם ממשק האון יעברו לקיבוץ אחר, שהרוב בו מורכב מחברי מפ"ם.

המתיחות בין חברי מפא"י ומפ"ם נמשכת גם במשקים גבעת השלושה ואשדות יעקב. חברי מפא"י בגבעת השלושה הציעו לרוב בקיבוץ להעביר את ההכרעה בעניין למרכז החקלאי. קרוב לודאי, שאם חברי מפא"י יפרשו מקיבוץ זה ימצאו עצמם מחוץ למסגרת הקיבוץ המאוחד.

באשדות־יעקב, שבו יש רוב קטן למפא"י, מסרבים חברי מפ"ם לעזוב את הקיבוץ. כפתרון יחיד לפילוג המשק נשארת האפשרות של מתיחת גדר באמצע וחלוקתו לשני משקים.

המשטרה הרחיקה בכוח סנדלרים שובתים

שביתת 500 הסנדלרים בחיפה, שפרצה לפני 11 ימים כמחאה על אי הספקת עורות לתיקוני נעליים, נתחדשה היום לפה"צ ביתר חריפות כאשר הוכרזה שביתת שבת במשרדי המפקח על המלאי ברחוב המלכים.

משעות הבוקר הורגשה מתיחות במשרדי המפקח עם הגיע "קבוצת החלוץ" של הסנדלרים שהודיעו כי לא יעזבו את המקום עד מילוי תביעותיהם.

הגיע זמר כושי

הזמר הכושי הנודע קנת ספנסר הגיע הבוקר לארץ.

הזמר הביע תמהונו על כך שהצנזורה פסלה בתכניתו שיר של היינה וכן יצירות של מוצרט ובראהמס.

המבצע השנתי שכולם מחכים לו

אופנת לונדון
במשביר לצרכן

14.12-20.12.85 MARKS & SPENCER St Michael

על כל מוצרי "מרקס אנד ספנסר" - "סנט מייקל"
לנשים גברים וילדים

שמלות וחלוקי נשים 25% הנחה הצעה מיוחדת	תיקי נסיעה ומזוודות מבחר מוצרי תמרוקים 30% הנחה הצעה מיוחדת	חלוקים ארוכים לנשים במקום 119.990 רק 79.990 הצעה מיוחדת

St Michael בכל המחלקות בהנחה
איכות ללא תחרות

לנוחיות לקוחותינו בתי הכל-בו
פתוחים במוצאי שבת
ה-14.12.85 עד 10 בערב

המבצע מתקיים גם בחנות St Michael בקניון אילון

66695,6 פרסום הרישת

